

ΔΟΜΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΑΙ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ, ΣΥΝΘΗΚΑΙ ΚΑΙ ΑΝΑΓΚΑΙ (*)

Υπό κ. ΜΟΣΧΟΥ Α. ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ, Πολ. Μηχ.

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΚΕΝΤΡΟΝ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΟΣ ΚΑΙ Ο ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ

Κυρίες και Κύριοι,

Λίγα χρόνια ύστερα από τή λήξη τοῦ τελευταίου πολέμου 17 Κράτη τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης ἐγκαινίασαν, με πρωτοβουλία τῶν Η.Π.Α., στίς πλάτες τῶν ὁποίων εἶχε πέσει τὸ βάρος τῆς οἰκονομικῆς καὶ τεχνικῆς ἀνορθώσεώς τους, μιὰ συνεργασία ἰδιαίτερης καὶ ἐξαιρετικῆς οἰκονομικῆς ἀλλὰ καὶ τεχνικῆς σημασίας.

Τῆ συνεργασία αὐτὴ τὴν ὠργάνωσαν κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπο.

Ἰδρυσαν στὸ Παρίσι ἕναν Κεντρικὸ Ὅργανισμὸ Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Συνεργασίας, ὅπως τὸν λέμε (Ο.Ε.Ο.Σ. — ἔτος ἰδρύσεως 1948), με κυριώτερους σκοποὺς :

Τὸ συντονισμὸ τῶν οἰκονομικῶν δυνάμεων τῶν συνεργαζομένων κρατῶν, τὴν αὐξηση τῆς παραγωγῆς τους καὶ τῶν ἀνταλλαγῶν μεταξύ τους, τὴν ἀναστήλωση τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας τοῦ καθενὸς καὶ διαφόρους ἄλλους.

Πλάι στὸν Ο.Ε.Ο.Σ. ἰδρυσαν ἕνα ἀκόμη ὄργανο, σὰ μάτι καὶ σὰν ἕνα εἶδος τεχνικοῦ ρυθμιστῆ, γιὰ τὴν ὀρθολογισμένη καθοδήγηση, ἐφαρμογὴ καὶ συντονισμὸ τῶν μέσων ποὺ θὰ ἔπρεπε νὰ ἐφαρμοσθοῦν γιὰ τὴν ἐπιτυχία στὴν πράξη ὅλων τῶν σκοπῶν τοῦ Ο.Ε.Ο.Σ.

Τὸ ὄργανο αὐτὸ τὸ λέμε Εὐρωπαϊκὸ Ὅργανισμὸ Παραγωγικότητος (Ε.Ο.Π. — ἔτος ἰδρύσεως 1953).

Τέλος, κάτω ἀπὸ τὸν Ε.Ο.Π. διαμόρφωσαν σὲ κάθε χώρα καὶ ἀπὸ ἕνα ἐθνικὸ κέντρο πληροφοριῶν καὶ μελετῶν καθὼς καὶ συντονισμοῦ τῶν προσπαθειῶν ποὺ γίνονται γιὰ αὐξηση τῆς Παραγωγικότητος σὲ κάθε χώρα. Τὰ κέντρα αὐτὰ τὰ ὀνομάζομε Κέντρα Παραγωγικότητος, ὅπως αὐτὸ ποὺ εὐγενικὰ μᾶς φιλοξενεῖ σήμερα, τὸ ΕΛΚΕΠΑ (ἔτος ἰδρύσεως Ἰούλιος 1953).

Ἔτσι τὸ ΕΛΚΕΠΑ, βρισκόμενο καὶ αὐτὸ κάτω ἀπὸ τὴν καθοδήγηση τοῦ Ε.Ο.Π. καὶ σὲ συνεργασία μετὰ τὰ ἄλλα Κέντρα Παραγωγικότητος, καθὼς καὶ με μιὰ ἐπιτροπὴ ποὺ ἐδρεῖε στὸ Ὑπουργεῖο Συντονισμοῦ καὶ λέγεται Ἐπι-

* Διάλεξις δοθεῖσα εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Κέντρον Παραγωγικότητος, τὴν 15ην Ἰανουαρίου 1958.

τροπή Τεχνικῆς Βοηθείας, ἔχει ἀναλάβει τὸ μεγάλο καὶ βαρὺ ρόλο νὰ διαδόσει καὶ νὰ παρακολουθήσει τὴν ἐφαρμογὴ τῶν ἀρχῶν τῆς Παραγωγικότητος στὸν τόπο μας, μὲ ἀντικειμενικὸ σκοπὸ τὴν αὔξησίν της σ' ὅλους τοὺς τομεῖς ἀνθρώπινης δραστηριότητος.

I. ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΣ

Ἄλλὰ, προτοῦ μποῦμε στὸ κύριο θέμα μας ποὺ εἶναι ἡ Δομικὴ Παραγωγικότης, ἄς δοῦμε τί ἐννοοῦμε λέγοντας Παραγωγικότης.

Τὴν ὀνομασίαν καὶ τὴν ἐννοίαν Παραγωγικότης ἡ οἰκονομικὴ ἐπιστήμη τίς γνώριζε καὶ προπολεμικά, ἀνάμεσα στοὺς τόσους ἄλλους, πετυχημένους ἢ ὄχι ἀπὸ ἐτυμολογικὴ ἀποψη, ἀριθμοδείκτες τῆς πράγματι μιλώντας γιὰ Παραγωγικότητα ἐννοοῦμε, τὴν ἀποδοτικότητα, ἢ τὴν ἀπόδοση, ὅπως συχνότερα λέμε, στὴ παραγωγή, δηλαδὴ τὴ σχέση μεταξύ κάποιου παραγωγῆς σὲ ποσότητα σὰν ἀποτελέσματος καὶ τοῦ ἀντιστοίχου συντελεστή ἢ μέσου παραγωγῆς σὰ θυσίας· λ.χ. τόσα κιλά στάρι κατὰ στρέμμα γῆς, τόσα κ.μ. μπετόν κατὰ ἐργάσιμη ὥρα κ.λ.π.

Μεταπολεμικά λέγοντας Παραγωγικότης τῆς δίνουμε, ἐκτὸς ἀπὸ οἰκονομικὸ καὶ κοινωνικὸ καὶ ἔθνικὸ καὶ νομοθετικὸ καὶ ἄλλα περιεχόμενα· ἔτσι μιᾶμε λ.χ. σήμερα γιὰ ἔθνικὴ παραγωγικότητα καὶ ἐννοοῦμε τὴ σχέση μεταξύ ἐτήσιου συνολικοῦ εἰσοδήματος μιᾶς χώρας καὶ τοῦ ἀνθρώπινου ὑλικοῦ τῆς κλπ. ἐργατικοῦ δυναμικοῦ τῆς.

Ἐκτὸς ἀπ' αὐτὸ μεταπολεμικά τὴν παραγωγή δὲν τὴν ἐννοοῦμε μόνον ἀπὸ ποσοτικὴ ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ποιοτικὴ ἀποψη· δηλαδὴ στὴν χρησιμοποίησιν τῶν διαφόρων συντελεστῶν παραγωγῆς προϋποθέτομε πιστὴ ἐφαρμογὴ τῆς βασικῆς οἰκονομικῆς ἀρχῆς «τῆς ἀρχῆς τοῦ ὀρθοῦ λόγου» ποὺ λέει: «φρόντιζε νὰ πετυχαίνεις τὸ περισσότερο, τὸ καλύτερο καὶ φτηνότερο ἀποτέλεσμα μὲ τίς λιγότερες θυσίας σ' ἐργασία, ὑλικά, κεφάλαιο καθὼς καὶ γενικά σὲ κάθε θυσία ποὺ κάνεις γιὰ νὰ ἀποχτᾷς τὸ ἀποτέλεσμα αὐτό». Ἐπομένως μιλώντας σήμερα γιὰ βαθμὸ Παραγωγικότητος, ἐννοοῦμε μαζὶ καὶ τὸ βαθμὸ, τὴν ἔκτασιν ποὺ ἐφαρμόσθησαν στὴν ἀντίστοιχον παραγωγή οἱ ἀρχές, οἱ κανόνες καὶ οἱ μέθοδοι τῆς ἐπιστημονικῆς ὀργανώσεως, ἢ ὅποια καὶ αὐτὴ, ὅπως ξέρομε, γιὰ γνώμονα καὶ ἄστρο ποὺ τὴν ὀδηγεῖ ἔχει τὴν ἀρχὴν τοῦ ὀρθοῦ λόγου.

Γιὰ τὴ μεταπολεμικὴ ὀνομασίαν Παραγωγικότης ἔχουν δοθεῖ ὡς τῶρα πολλοὶ ὀρισμοί, σχεδὸν τόσοι, ὅσοι καὶ ἐκεῖνοι ποὺ καταπιάσθησαν μ' αὐτούς. Ἡ τάσιν σ' ὅλους αὐτοὺς τοὺς ὀρισμοὺς εἶναι ἡ ὅσον τὸ δυνατόν πλεονέκτησιν διατύπωσιν τῶν γενικωτέρων ἀποτελεσμάτων ποὺ ἔχει ἡ παραγωγικότης γιὰ τὸ καλὸ καὶ γιὰ τὴν εὐτυχίαν τοῦ ἀνθρώπου. Αὐτὸ θὰ τὸ καταλάβετε καλύτερα ἂν σᾶς διαβάσω τὸν τελευταῖον ὀρισμὸν, ὅπως τὸν πρότεινε μιὰ Ἐπιτροπὴ τοῦ Ε.Ο.Π. στὸ συνέδριον ποὺ ἔγινε τὸν περασμένον Μάρτη στὴ Ρώμην καὶ ὁ ὁποῖος θεωρεῖται σὰν ἕνας ἀπὸ τοὺς καλύτερους.

Ἡ παραγωγικότης, λέει ὁ ὀρισμὸς αὐτός, εἶναι κατ' ἐξοχὴν νοο-

τροπία. Είναι ή νοοτροπία τής προόδου, τής συνεχούς βελτιώσεως τής ύφισταμένης καταστάσεως. Είναι ή βεβαιότης τοῦ νά δύναται τις νά ενεργή ή σήμερα περισσότερο καλά ἀπό χθές, νά ενεργή ή σήμερα ὀλιγώτερον καλά ἀπό αὔριον. Ἡ παραγωγικότης είναι ή βούλησις βελτιώσεως τής κρατούσης καταστάσεως, ἀνεξαρτήτως τοῦ πόσον καλή αὕτη ἐμφανίζεται καί τοῦ πόσον καλή είναι εἰς τήν πραγματικότητα. Παραγωγικότης είναι ή διαρκής προσαρμογή τής οικονομικῆς καί κοινωνικῆς ζωῆς εἰς τās μεταβαλλομένης συνθήκας, είναι ή διαρκής προσπάθεια ἐφαρμογῆς τής τεχνικῆς καί νέων μεθόδων. Παραγωγικότης, τέλος, είναι ή πίστις εἰς τήν ἀνθρωπίνην πρόδον.

Ὅπως βλέπετε, μεταπολεμικά ἐφύγαμε ἀπό τὸν ἐπιστημονικὸ ὄρο· σήμερα ή ὀνομασία «Παραγωγικότης» πῆρε μιὰ συμβατική πιὰ ἔννοια.

Ἡ ἐπιτροπή τής Ρώμης ὀνομάζει, ὅπως ἀκούσατε, τήν παραγωγικότητα κοντὰ στ' ἄλλα, καί βούληση γιά βελτίωση τής κρατούσης καταστάσεως, δηλαδή με ἄλλα λόγια γιά ἐξάλειψη, ἢ ἔστω, οὐσιαστική ἐλάττωση τής μεγάλης διαφορᾶς πού παρουσιάζει ή στάθμη τοῦ βιοτικῆς ἐπιπέδου στοὺς διαφόρους λαούς, σάν κι' αὕτη πού μᾶς δείχνει λ.χ. ὁ πιὸ κάτω πίνακας γιά τήν ἐθνική παραγωγικότητα τῶν διαφόρων χωρῶν τής γῆς:

Ἄφρική	εἰσόδημα	κατὰ	κάτοικον	75
Βορεία Ἀμερική	»	»	»	1100
Νοτία Ἀμερική	»	»	»	170
Ἀσία	»	»	»	50
Εὐρώπη	»	»	»	380
ΕΣΣΔ	»	»	»	310
Αὐστραλία	»	»	»	560

(Κατὰ μιὰν ἄλλη στατιστική στὰ 15 % τοῦ συνολικοῦ πληθυσμοῦ τής γῆς ἀναλογοῦν τὰ 70 % ἀπὸ τὸ συνολικὸ ἐθνικὸ εἰσόδημα).

Πιστεύω νά εἴμαστε ὄλοι σύμφωνοι ὅτι σέ μιὰ παρόμοια κατάσταση χωράει ἀρκετὴ βελτίωσις, ὅπως μᾶς τήν ὑπόσχεται ή ἐπιδίωξις Παραγωγικότητος καί ὁ ὀρισμὸς πού διαβάσαμε· καί πρόκειται, σημειώστε, γιά μιὰ βελτίωση πού δὲν είναι ἀδύνατο νά πραγματοποιηθῆ κατὰ μεγάλο ποσοστὸ· εἰδικὰ γιά τήν Ἑλλάδα μιλοῦν κιάλας γιά μιὰ αὐξηση γενικῆς παραγωγικότητος τοῦ 1958 κοντὰ στὰ 10 %, μιὰ αὐξηση πού κυρίως ὀφείλεται σέ ἐφαρμογῆς ἐπιστημονικῶν μεθόδων στήν παραγωγή μας, ἰδίως στή γεωργική.

Μία ἀπὸ τίς ἀρχικῆς τοῦ Ο.Ε.Ο.Σ. προκηρύξεις μιλάει ἐπίσης καί γιά ἐπιτεύξη, χάρη στήν ἀναμενομένη αὐξηση τής παραγωγικότητος, μιᾶς ἀρμονικῆς μεταξὺ τῶν Κρατῶν συμβιώσεως καί καλυτέρας Κοινωνικῆς δικαιοσύνης. Σχετικὰ μ' αὕτη τήν ἐλπίδα ἴσως νά ἐπιτρέπονται μερικῆς ἀμφιβολίας· τὸ πρόβλημα μᾶλλον θὰ τὸ λύσει ή ἔστω θὰ τὸ ὑποβοηθήσει καί ἐπιταχύνει σημαντικὰ ή σημερινὴ πυρηνική καί ή αὐριανὴ

θερμοπυρηνική ενέργεια, έτσι και άλλιώς, ή θετικά από τη μιὰ μεριά, με τις διάφορες ειρηνικές εφαρμογές τους στη βιομηχανία, στη γεωργία κ.λ.π., ή αρνητικά από την άλλη, με την εφαρμογή τους στις στρατιωτικές προπαρασκευές και τη χρησιμοποίηση σ' ένα νέο, ο μη γένοιτο, πόλεμο, με την γενική καταστροφή του σημερινού ανόητου κόσμου.

Ας είναι, όπως και αν έχει το πράγμα, ιδιαίτερα για τους εργαζομένους, όλους τους εργαζομένους, χειριών ή πνεύματος, που έχουν και τα περισσότερα δικαιώματα από κάθε αύξηση παραγωγικότητας, ή συμβολή τους σ' αυτήν επιβάλλεται από κάθε άποψη. Κι' αυτό γιατί στην πραγματικότητα κάθε αύξηση παραγωγικότητας παίρνει πάντοτε μιὰ άμειση και συμφέρουσα για αυτούς μορφή, είτε ύψηλότερου μισθού (μεγαλύτερης αγοραστικής ικανότητας), είτε χαμηλότερων τιμών πωλήσεως των προϊόντων, είτε καλύτερων συνθηκών εργασίας, —ιδίως ελαττώσεως των ώρων εργασίας— είτε καλύτερων κοινωνικών εξυπηρετήσεων, λ.χ. περισσότερων και καλύτερων εργατικών κατοικιών κ.λ.π., με μιὰ λέξη, αύξησεως του βιοτικού του επιπέδου. Κι' όλα αυτά δεν είναι βέβαια μικρά επιτεύγματα, ούτε άπλεις έλπίδες· είναι πραγματοποιήσιμα, σοβαρά, σοβαρώτατα κι' άποφασιστικά για τη τύχη των εργαζομένων, σε σημείο που ο καθένας τους, σε όποιο σκαλι κι' αν βρίσκεται, θα πρέπει να αισθάνεται βαθειά την ύποχρέωση που έχει για να δώσει την προσωπική του συνεισφορά στην αύξηση Παραγωγικότητας της χώρας του.

II. ΔΟΜΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΣ

Όπως ξαίρομε τα προϊόντα της δομικής βιομηχανίας, τα δομικά έργα, κατασκευάζονται (παράγονται) σε εργοτάξια αντί σε εργοστάσια, σαν αυτά που συναντάμε στις άλλες βιομηχανίες.

Η διαφορά των δύο όνομασιών δεν είναι τυχαία· πραγματικά ή παραγωγική διαδικασία στο εργοτάξιο, δηλαδή ή κατασκευή ενός σπιτιού, ενός δρόμου, ενός λιμανιού, δεν είναι ενιαία, όπως στο εργοστάσιο, αλλά κατανέμεται σε τρεις ξεχωριστές λειτουργίες· στη σύνθεση των εγκαταστάσεων που απαιτούνται να γίνουν κάθε φορά και νέες για την κατασκευή του δομικού έργου και που είναι άρκετά σοβαρές στα μεγάλα εργοτάξια, στην καθεαυτού κατασκευή του έργου και στην άποσύνθεση των εγκαταστάσεων, όταν αυτό τελειώσει.

Συνέπεια αυτής της λειτουργικής ιδιορρυθμίας του εργοταξίου είναι ότι δημιουργούνται αυτόματα όρισμένες βασικές διαφορές, μεταξύ πια της δομικής βιομηχανίας στο σύνολό της και όλων των άλλων, όπως αυτές λ.χ.:

Ότι εδώ (στο εργοτάξιο) πρόκειται για προσωρινή εγκατάσταση μηχανημάτων, γραφείων κ.λ.π., ενώ εκεί (στο εργοστάσιο) για μόνιμη.

Ότι εδώ το βιομηχανικό προϊόν είναι άκίνητο, ενώ εκεί μετακινήσιμο.

Ότι εδώ ο χώρος βιομηχανοποιήσεως είναι το ύπαιθρο, ενώ εκεί το στεγασμένο κτίριο.

Ότι σχεδόν σε κάθε νέο εργοτάξιο έχουμε και νέα ύλικά, από άποψη

προελεύσεως ποιότητας κ.λ.π., ενώ στις υπόλοιπες βιομηχανίες τὰ ὑλικά εἶναι σχεδὸν πάντοτε τὰ ἴδια.

“Ὅλες αὐτὲς οἱ διαφορὲς καὶ πολλὲς ἄλλες δευτερεύουσες ἔχουν σὰν κυριώ-
τερὲς τοὺς συνέπειες :

“Ὅτι κάθε τόσο ἡ δομικὴ ἐπιχείρησις εἶναι ἀναγκασμένη νὰ μετακινεῖ τὸ μόνιμο προσωπικὸ τῆς, τὰ μηχανήματά της κ.λ.π).

“Ὅτι στὸ ἐργοτάξιο ἐρχόμαστε σὲ ἀπευθείας ἐπαφὴ μὲ τὴ φύση καὶ τὶς ἰδιοτροπίες της (ἀπρόοπτα ἐδάφη, κατολισθήσεις, βροχές, πλημμύρες, βίαιοι ἄνεμοι, τρικυμίες, ὑπερβολικά κρύα, ὑπερβολικὲς ζέστες κ.λ.π.).

“Ὅτι ἡ δομικὴ ἐπιχείρησις σὲ κάθε νέο ἐργοτάξιο εἶναι ἀναγκασμένη νὰ ἀπασχολεῖ κάθε φορὰ καὶ καινούργιο ἐργατικὸ προσωπικὸ ἀπὸ τὴν περιοχὴ (συχνὰ μέχρι καὶ 90, 95 % ἀκόμα) μὲ ὅλα τὰ ἐλαττώματα του, τὶς ἀπειθαρχίες του, τὶς κάθε τόσο ἀποχωρήσεις κ.λ.π., μὲ μιὰ λέξη τὴν ἔλλειψη κάθε ἐργατικῆς συνειδήσεως· ἀντίθετα οἱ υπόλοιπες βιομηχανίες, ἔχουν νὰ κάνουν μὲ τὸ ἴδιο καὶ κατὰ μεγάλο ποσοστὸ μόνιμο ἐργατικὸ προσωπικὸ σὲ σημεῖο πού συχνὰ συναντᾶμε σὲ ἐργοστάσια ἐργάτες πού μπῆκαν παιδιὰ καὶ φεύγουν γέροι.

“Ὅτι ἀνάλογα μὲ ἀπρόβλεπτες συνθήκες, πού συχνὰ - συχνότατα παρουσιάζονται, εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νὰ ἀλλάζομε κάθε τόσο πρόγραμμα ἐργασίας καὶ ὀργανώσεως.

“Ὅτι ἡ φύση τῆς δομικῆς ἐργολαβίας ἐπιβάλλει ἀδιάκοπη συνεργασία ἐπὶ τόπου τοῦ ἐργοταξίου μεταξὺ ἐργοδότη καὶ ἐργολάβου, δηλαδὴ τῶν ἀντιπροσώπων τους, μὲ τ' ἀντίθετα συμφέροντα καὶ τοὺς διαφορετικοὺς συχνὰ χαρακτήρες τους, σὲ βαθμὸ πού νὰ θεωρεῖται σὰν ἐξαιρετικὰ τυχερὸ τὸ ἐργοτάξιο ἐκεῖνο, στὸ ὁποῖο ὑπάρχει σύμπνοια καὶ κοινὴ κατανόησις, πάνω στὰ πολλαπλὰ ζητήματα πού καθημερινὰ παρουσιάζονται, ζητώντας ἄμεση λύση καὶ τέλος.

“Ὅτι στὶς δομικὲς κατασκευές, μεταξὺ τῆς ἐποχῆς τῆς μελέτης τοῦ κόστους ἑνὸς ἐργοταξίου καὶ τῆς ἐποχῆς πού τοῦτο θὰ ἰδρυθεῖ μεσολαβοῦν, ἔνεκα τῆς δημοπρασίας πού πρέπει νὰ προκηρυχθεῖ, τῆς διεξαγωγῆς της, (συχνὰ τῆς ἀναβολῆς της), τῆς τελικῆς ἐγκρίσεως, τῆς ἀναθέσεως κ.λ.π. ἀρκετὸ χρονικὸ διάστημα, πολλὲς φορὲς καὶ δυὸ τρεῖς μῆνες ἀκόμα· στὸ μεταξὺ εἶναι φυσικὸ νὰ ἔχουν ἀλλάξει τόσα πράγματα· τιμὲς (αὐτὲς πάντοτε πρὸς τὰ πάνω· ἐλαττώσεις δὲν τὶς ἔχομε ζήσει ἀκόμα), εὐκαιρίες ἀγορᾶς, διαθέσιμα μηχανήματα καὶ χρηματικὰ κεφάλαια κ.λ.π. ἀντίθετα στὶς υπόλοιπες βιομηχανίες οἱ παραγγελίες τους ἀφοροῦν σχεδὸν σ' ὅλες τὶς περιπτώσεις, ἔτοιμα, τὰ ἴδια καὶ κάτω ἀπὸ τὶς ἴδιες πάντοτε συνθήκες παραγόμενα προϊόντα μὲ τὸ ἀπὸ πρὶν ἐξακριβωμένο κόστος τους, ἄρα καὶ τὴν τιμὴ πωλήσεως.

Στὴ δομικὴ Παραγωγή ἔχομε λοιπὸν νὰ κάνομε μὲ πάμπολλες ἰδιορρυθμίες καὶ ἀστάθμητους παράγοντες, οἱ ὁποῖοι φυσικὸ εἶναι νὰ καθιστοῦν τὴν ἐφαρμογὴ ἐπιστημονικῆς ὀργανώσεως ἐξαιρετικὰ δύσκολη ἀλλὰ καὶ ἀπαραίτητη. Καὶ ἐπειδὴ, τὸ γενικὸ, νὰ εἰποῦμε, ἔτσι, βαθμὸ Παραγωγικότητος σὲ κάθε ἐπιχειρηματικὴ μονάδα τὸν ἀντιπροσωπεύει, σὲ τελευταία ἀνάλυση, τὸ

κόστος τῶν προϊόντων της, προκύπτει ἀπὸ ὅσα εἶπαμε σὰ συμπέρασμα ὅτι σ' ὄλες τις ἐπιχειρήσεις, ὅμως στὶς δομικὲς ἐπιχειρήσεις περισσότερο ἀπὸ ὄλες τις ἄλλες ἐπιβάλλεται πρὸ παντὸς ἐφαρμογὴ Ἐπιστημονικῆς Κοστολογήσεως.

Ἐπιστημονικὴ λοιπὸν Κοστολόγησις εἶναι γενικὰ τὸ κλειδί γιὰ τὴν ἀπόκτηση ὑψηλοῦ βαθμοῦ Παραγωγικότητος· ὅμως ἓνα κλειδί πού ἐδῶ, στὴ Δομικὴ, τὸ κρατοῦν οὐσιαστικὰ δύο παράγοντες σὰ συνεργάτες καὶ μάλιστα κατὰ περιέργο τρόπο ὁ ἐργοδότης (οἱ τεχνικὲς του ὑπηρεσίες), δηλαδὴ ὁ πελάτης, καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη ὁ κατασκευαστὴς, πού καὶ οἱ δύο τους ταυτόχρονα εἶναι κατὰ κάποιον τρόπο καὶ ἀντίδικοι· κι' αὐτὸ γιὰ τὸ οἱ τεχνικὲς ὑπηρεσίες τοῦ ἐργοδότη, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ὥρα τῆς κατασκευῆς, πού εἶδαμε πρὶν ὅτι συνεργάζονται ἀδιάκοπα μὲ τὸν κατασκευαστὴ, συντάσσουν καὶ τὴ μελέτη τοῦ ἔργου, πού ἀπὸ τὴν ἀρτιότητα καὶ πιστότητά της ξαρτᾶται ἡ ἀκρίβεια μὲ τὴν ὁποία ὁ κατασκευαστὴς θὰ προϋπολογίσει τὸ κόστος τοῦ ἐργοταξίου.

Ἄς ἰδοῦμε λοιπὸν ποιὸς εἶναι ὁ ρόλος τοῦ καθενὸς ἀπὸ τοὺς δύο αὐτοὺς ἄσπινδους συνεργάτες, σχετικὰ μὲ τὴν ἐπιστημονικὴ κοστολόγησι, τὶς δομικὲς δηλαδὴ ἐπιχειρήσεις καὶ τὸ δομικὸ Κράτος, τὶς τεχνικὲς του ὑπηρεσίες.

Α'. ΟΙ ΔΟΜΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Ὅπως ὄλες οἱ ἐπιχειρήσεις ἔτσι καὶ οἱ δομικὲς μποροῦν, ἢ μᾶλλον εἶναι ὑποχρεωμένες, νὰ ἐφαρμόζουν τὶς ἀρχὲς καὶ τοὺς κανόνες πού διδάσκει ἡ ἐπιστήμη τῆς ὀργανώσεως σ' ὄλες τὶς κατηγορίες, σ' ὄλες τὶς θέσεις καὶ σ' ὄλους τοὺς φορεῖς ἐξόδων τους πού διακρίνει ὁ βιομηχανικὸς λογισμὸς γιὰ κάθε παραγωγικὸ ὄργανισμό, δηλαδὴ στὰ ἐργατικά, στὰ ὑλικά, στὶς μεταφορὲς, στοὺς μισθοὺς κ.λ.π., σ' ὅποια θέση καὶ λειτουργία καὶ γιὰ ὅποιο φορέα κι' ἂν γίνονται.

Ἄπὸ τὶς διάφορες θέσεις ἐξόδων πρωταρχικὴ σημασία ἀπὸ τὴν ἀποψη τῆς κοστολογήσεως ἔχουν, σ' ἂν πρώτη ὁμάδα ἡ διοίκησις τῆς ἐπιχειρήσεως καὶ οἱ διευθύνσεις τῶν διαφόρων ἐργοταξίων της, καθὼς καὶ οἱ ὑπηρεσίες τους κόστους, ἀδιάφορο ἂν τυχὸν περισσότερες τῆς μιᾶς ἀπασχολήσεως στὶς θέσεις αὐτὲς συγκεντρώνονται σ' ἓνα μόνο πρόσωπο ὅπως λ.χ. συμβαίνει στὶς μικρὲς, στὶς ἀτομικὲς ἐπιχειρήσεις.

Βέβαια καὶ τὰ ὑπόλοιπα τμήματα, γραφεῖα καὶ ὑπηρεσίες τοῦ Κέντρου καὶ τῶν ἐργοταξίων, πού ἀποτελοῦν μιὰ δεύτερη, νὰ εἰποῦμε ἔτσι ὁμάδα, ἀπὸ τὴν ἀποψη συμμετοχῆς τους στὴν κοστολόγησι, ὅπως εἶναι ἡ Γραμματεία, τὸ Τμήμα προσωπικοῦ, ἡ Ἐπιμελητεία κ.λ.π., ἔχουν κι' αὐτὰ τὴ μερίδα τους στὴν αὔξησι τῆς Παραγωγικότητος· ἐπομένως πρέπει νὰ λειτουργοῦν κι' αὐτὰ μὲ βάση ὄλες τὶς ἀρχὲς καὶ ὄλους τοὺς κανόνες ἐπιστημονικῆς ὀργανώσεως (Προτυποποίηση, Τυποποίηση, Εἰδίκευσι κ.λ.π.) καὶ τὶς ἐφαρμογὲς τους (κατάλληλος προϊστάμενος, τάξι, προγραμματισμὸς, ἐνιαῖα ἔντυπα, συστηματοποιημένη παρακολούθησις καὶ ἔλεγχος, ἐξαιρητικὴ προσοχή στὸν

άνθρωπινο παράγοντα κ.λ.π.)· όμως αν έμεις σήμερα δέν θά άσχο-
ληθοΰμε με τή δεύτερη ομάδα αυτό όφείλεται από τή μεριά γιατί μάς λείπει ό
άπαιτούμενος χρόνος και από τήν άλλη γιατί ή επίδρασίς της στήν κοστολο-
γική διαδικασία έχει βοηθητικό, όπως είδαμε, χαρακτήρα.

1. Διοικήσεις

Σχετικά με τήν Διοίκηση τής δομικής επιχειρήσεως έχει πολλές φορές συ-
ζητηθεί και έδω και άλλοϋ, και στα διάφορα συνέδρια και στον επαγγελμα-
τικό τύπο, τό έρώτημα ποιά ειδικότητα πρέπει να έχει ό γενικός προϊστά-
μενός της, ό άρχηγός της. Η επικρατέστερη αντίληψις είναι ότι ό διοικητής
δομικής επιχειρήσεως, εκτός πού πρέπει να είναι προικισμένος με κάποια έμ-
φυτη κλίση για άρχηγός ομάδος ανθρώπων, να είναι δηλαδή
γεννημένος σαν τέτοιος, με τ' άπαιτούμενα αντίστοιχα προσόντα άπο-
φασιστικότητας, πειθαρχίας, τάξης και τά παρόμοια, δέν πρέπει να είναι μόνο
τεχνικός, αλλά να έχει διδασχθεί και να έχει καταγίνει και με κάθε γνώση άπα-
ραίτητη για μιá πετυχημένη, πρώτη τουλάχιστον, αντιμετώπιση τών πολ-
λαπλών και πολύτροπων περιπτώσεων πού κάθε τόσο του παρουσιάζονται
πάνω στη γέφυρα του καραβιού πού βρίσκεται (λογιστικές, οικονομικές, έμ-
πορικές, νομικές, κοινωνικές, ψυχολογικές και άλλες).

Αν αυτό δέν συμβαίνει, και τις περισσότερες φορές δέν συμβαίνει, είναι
άπαραίτητος στο άμεσο πλάι του τεχνικού Διευθυντή, τουλάχιστον ό ικανός
οικονομικός Διευθυντής, ό έμπορος, ό Kaufmann, όπως τον λένε οι
Γερμανοί.

Κατά τ' άλλα, προκειμένου για τή Διοίκηση, προτιμώ να επαναλάβω
μερικές από τις παρατηρήσεις πού έκανε μιá ειδική άμερικανική ομάδα, ένα
είδος έπιτροπής από 40 άγνωρισμένους διοικητάς επιχειρήσεων, οι όποιοι,
άφου κατανεμήθηκαν σε μικρότερες ομάδες, έπισκέφθηκαν, λίγα χρόνια μετά τή
λήξη του δεύτερου παγκοσμίου πολέμου, εκατοντάδες μεγάλων ευρωπαϊκών
βιομηχανιών σε 9 χώρες, για να εξετάσουν τα προβλήματα τών Ευρωπαίων
συναδέλφων τους.

Τό πρώτον λοιπόν πού συσταίνει ή έκθεση εκείνη τών Άμερικανών βιο-
μηχανών στους Ευρωπαίους συναδέλφους τους, είναι να καταστρώνουν
κάθε τόσο τό γενικό πρόγραμμα τής επιχειρήσεώς τους με βάση τις μελλοντι-
κές προβλέψεις τους.

Νά μιá ιδιότης πού ή έλλειψις της, σε μάς τους Έλληνες, μάς κόστισε
και μάς κοστίζει καθημερινά όχι λίγο και στήν ιδιωτική μας ζωή και στήν
επαγγελματική και στή δημόσια και στο Κράτος και παντού, τό πρόγραμμα,
ό προγραμματισμός.

Ένα άλλο σημείο, βασικό κι' αυτό, πού θίγει ή έκθεση τών άμερικανών
διοικητών επιχειρήσεων στους Ευρωπαίους συναδέλφους τους, είναι να μην
πολυασχολούνται άποκλειστικά με τήν καθημερινή λειτουργία τής επιχειρή-
σεώς τους, αλλά να μεταβιβάζουν άρκετή ευθύνη στους ύφισταμένους τους,
τους όποιους και να έφοδιάζουν με τήν αντίστοιχη τυπική δικαιοδοσία.

Ἐπίσης νά μὴ παραλείπουν νά παρέχουν στὰ ἄξια στελέχη τους τὴν πιθανότητα προαγωγῆς τους καὶ στὶς πιὸ ὑψηλές ἀκόμα βαθμίδες ἱεραρχίας, σὲ τρόπο πού νά μπορέσουν μιὰ μέρα νά τοὺς διαδεχθοῦν· τὸ ἐρώτημα, γράφουν, ποιὸς θὰ διευθύνει τὴν ἐπιχειρήσή μου ὕστερα ἀπὸ 20 χρόνια εἶναι βασικόν.

Συνεχίζοντας οἱ ἀμερικανοὶ βιομήχανοι συσταίνουν στοὺς Εὐρωπαίους συναδέλφους τους νά ἐφαρμόζουν σ' ὅλους τοὺς τομεῖς ἐπιχειρηματικῆς δραστηριότητος, ὅσο τὸ δυνατόν περισσότερες στατιστικῆς, σωστῆς καὶ χρήσιμης ἔτσι θὰ μποροῦν νά ἐλέγχουν εὐκολώτερα καὶ νά καλυτερεύουν ἐγκαίρως τὶς ἐπιχειρήσεις τους.

Ἐπίσης νά μελετοῦν τὸ κόστος παραγωγῆς τους μὲ μεγάλη προσοχή καὶ ἐπιμέλεια, ὥστε νά μποροῦν νά ἐφαρμόζουν κυκλικὴ πτώση του, δηλαδή ἀπὸ Προϋπολογισμό σὲ Ἀπολογισμό πάλι σὲ Προϋπολογισμό κ.λ.π., ὅπως θὰ ἴδουμε καὶ ἐμεῖς στὰ παρακάτω.

Τέλος, οἱ Ἀμερικανοὶ Διοικηταὶ ἐπιχειρήσεων μεταξὺ αὐτῶν πού συσταίνουν εἶναι καὶ νά μὴ κλείνουν οἱ Εὐρωπαῖοι βιομήχανοι τὶς πόρτες τους, ἀλλὰ νά προσπαθοῦν νά ἀνταλλάσσουν τὶς τεχνικῆς τους γνώσεις καὶ σκέψεις, καθὼς καὶ τὴ διοικητικὴ τους πείρα ὄχι μόνο μὲ τοὺς διοικητὰς ὁμοειδῶν ἀλλὰ καὶ ἄλλων ἀκόμα βιομηχανιῶν κλείνοντας τὴν πόρτα του ὁ βιομήχανος, ἄς εἶναι βέβαιος, γράφει ἡ ἐπιτροπή, ὅτι ὁ ἴδιος στερεῖται περισσότερες ἰδέες ἀπ' ὅσες στερεῖ, τοὺς συναδέλφους του.

Προσθέστε τώρα στὶς κυριώτερες αὐτῆς, σοφῆς πράγματι, συστάσεις (ὀλόκληρη ἡ ἔκθεσις τῶν Ἀμερικανῶν Διοικητῶν ἔχει περιληφθεῖ σὲ μιὰ ἀπὸ τὶς τελευταῖες ἐκδόσεις τῆς Ἀνωτάτης Βιομηχανικῆς Σχολῆς στὰ «Ὄργανωτικά Ἀνάλεκτα»), προσθέστε λέγω σ' αὐτῆς τὶς συστάσεις καὶ τὰ 4 γνωστὰ ἀπαρέμματα τοῦ Fayol «προβλέπειν» «ὀργανῶναι» «ἐντέλλεσθαι» καὶ «ἐπιβλέπειν», γιὰ νά βεβαιωθεῖτε ὅτι ὁ βαθμὸς αὐξήσεως τῆς Παραγωγικότητος στὴ Διοίκηση καὶ κάθε δομικῆς ἐπιχειρήσεως, καθὼς ἀνάλογα καὶ στοὺς διευθυντὰς ἐργοταξίων της, εἶναι τόσο μεγαλύτερος ὅσο πιστώτερα ἐφαρμόζονται οἱ ἀρχές, τὰ μέτρα, τὰ διδάγματα καὶ τὰ ἀπαρέμματα πού προανάφερα.

2. Ὑπηρεσίες Κόστους

Ἐκτὸς ἀπὸ τὴ Διοίκηση τῆς δομικῆς ἐπιχειρήσεως καὶ τοὺς διευθυντὰς ἐργοταξίων εἴπαμε πρὶν ὅτι πρωταρχικὸ ρόλο γιὰ μιὰ ἐπιστημονικὴ κοστολόγηση παίζουν καὶ οἱ Ὑπηρεσίες Κόστους τοῦ Κεντρικοῦ Γραφείου καὶ τῶν Ἐργοταξίων.

Σ' αὐτῆς τὶς ὑπηρεσίες ἐπεξεργάζεται, δουλεύεται, νά εἰποῦμε ἔτσι, ὁ ὑπολογισμὸς τοῦ κόστους καὶ οἱ ἀποδόσεις γιὰ κάθε κατηγορία ἐργασίας χωριστὰ στὸ Κέντρο μὲ τοὺς Προϋπολογισμοὺς καὶ Ἀπολογισμοὺς τῶν ἐργοταξίων καὶ στὰ τελευταῖα αὐτὰ μὲ τὴν Παρακολούθηση.

Εἶναι αὐτὰ τρία χωριστὰ στάδια, πού ἡ ἐπιστημονικὴ ὀργανώ-

σις, με διαφόρους μεθόδους που εφαρμόζει, τὰ συσχετίζει κάθε φορά μεταξύ τους για κάθε κατηγορία, θέση και φορέα εξόδων χωριστά και κατά τρόπο που ο Ἀπολογισμός ενός έργου τελειώσε (παρελθόν) να μπορεί, με τις αποδόσεις τῶν διαφόρων ειδῶν εργασίας που πέτυχε και τὰ γενικώτερα συμπεράσματα που τοῦ ἔδωσε ἢ Παρακολούθησις (παρὸν) να τροφοδοτήσει τὸν Προϋπολογισμό ενός ἄλλου πορόμοιου σὲ γενικὲς συνθήκες έργου που ἀρχίζει (μέλλον).

Ἔχομε ἔτσι κάθε φορά και ἀπὸ ἕναν κλειστὸ κύκλο, ὁ ὁποῖος ἀρχίζει με τὸν Προϋπολογισμό και τελειώνει στὸν Ἀπολογισμό, με τὰ ἀντιστοιχα συμπεράσματά του για τὴ κυκλικὴ πτώση που συσταίνου ὅπως εἶδαμε, οἱ Ἀμερικανοὶ Βιομήχανοι και που εἶναι ὁ τελικὸς σκοπὸς ὅλης αὐτῆς τῆς διαδικασίας (κυκλικὴ ἐλάττωσις κόστους).

Κατὰ τὸν τρόπο αὐτὸν οἱ ὑπηρεσίαι Κόστους, ἰδίως τοῦ Κέντρου, ἀποτελοῦν πιά τὸ μοναδικὸ ὄργανο για συλλογὴ ἐπιστημονικῆς (ἀπρὸσωπης) πείρας τῆς ἐπιχειρήσεως· κι' αὐτὴ εἶναι ἡ πείρα που πραγματικὰ μᾶς χρειάζεται, γιατί και τὴν ἐπιχειρήση ὀφελεί (τὴν Παραγωγικότητά της) και ἀπώτερα ὀλόκληρη τὴ χώρα (τὴ Γενικὴ Παραγωγικότητα). Ἡ προσωπικὴ πείρα, που πεθαίνει με τὸ ἄτομο που τὴν ἀπόκτησε δὲν ἔχει παρὰ δευτερεύουσα σημασία ἀπὸ ἄποψη Παραγωγικότητος.

Ὅμως, ἐκτὸς ἀπὸ τὴ πείρα που ἀποκτάει κάθε ἐπιχειρήσις ἀπὸ τὰ δικά της τὰ ἐργοτάξια και που τὴ λέμε και ἀτομικὴ πείρα, ἡ ἐπιστημονικὴ Κοστολόγησις διακρίνει και μιὰν ἄλλη πείρα, τὴν κλαδικὴ πείρα.

Αὐτὴ ἡ πείρα, ἡ κλαδική :

Ἀρχίζει με τὴ συμμετοχὴ τῶν ἐργολάβων στὴ δημοπρασία, ἰδίως τοῦ Δημοσίου, Δήμου και Ν.Π.Δ.Δ. ἀφοῦ, ὅπως ξαίρομε, οἱ ἀπὸ μᾶς τεχνικοὶ, ἡ βᾶσις για κάθε δημοπρατούμενο ἔργο εἶναι οἱ Ἐνιαίαι Διατάξεις και Συγγραφῆς Ὑποχρεώσεων, για τὴν ἀνάθεση, ἐκτέλεση και ἔλεγχό του και οἱ ὅποιες κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο ἀποτελοῦν μιὰν ἀφανέρωτη, να εἶποῦμε ἔτσι, ἄλλα ὑποχρεωτικὴ κλαδικὴ συνεργασία, μεταξύ ἐργοδότη-Κράτους και τῶν ἐργολάβων που ἐπῆραν μέρος στὴ δημοπρασία καθώς και τῶν τελευταίων ἀναμεταξύ τους.

Ἡ κλαδικὴ πείρα συνεχίζεται με τὴν ἀνακοίνωση, καταγραφή και στατιστικὴ σύγκριση τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς δημοπρασίας και τῶν ἀποδόσεων και λοιπῶν στοιχείων που παρεδέχθησαν οἱ συναγωνισταί· εἶναι αὐτὴ μιὰ ἀπαραίτητη ἀπασχόληση, που κανένας ἐργολάβος δὲν πρέπει να παραλείπει και προσεκτικὰ να μελετᾶει τ' ἀποτελέσματά της, βγάζοντας τ' ἀνάλογα συμπεράσματα και για τὶς προσφορῆς τῶν ἄλλων και για τὴ δικὴ του προσφορά και γενικώτερα για τὴ μελλοντικὴ πολιτικὴ στὶς προσφορῆς του.

Τέλος, ἡ κλαδικὴ πείρα συμπληρώνεται με τὴν εὐρύτερη ἀνακοίνωση (διαλέξεις, περιοδικὸς τεχνικὸς τύπος, μεμονωμένες δημοσιεύσεις, ἐπισκέψεις, σωματειακῆς ἀνακοινώσεις και συζητήσεις και τὰ παρόμοια) σχετικὰ με τὸν τρόπο κατασκευῆς για δυσκολίες που παρουσιάσθησαν κ.λ.π. ἀκόμη ὅταν εἶναι ἀνάγκη, και για ἀποδόσεις ἐργασιῶν που κατ' ὀρθὴν ἔμελλαν εἶναι ἀνάγκη, και για ἀποδόσεις ἐργασιῶν που κατ' ὀρθὴν ἔμελλαν εἶναι ἀνάγκη, και για ἀποδόσεις ἐργασιῶν που κατ' ὀρθὴν ἔμελλαν εἶναι ἀνάγκη.

Ίσως πάνω στο τελευταίο αυτό σκεφθεί κανείς : μα είναι σωστό νά ανακινώμε λεπτομέρειες τῶν κατασκευῶν μας καί νά μαρτυρᾶμε μάλιστα καί τίς ἀποδόσεις μας ; Καί βέβαια ! ἔχομεν εἰπεῖ, κι' αὐτό εἶναι μιὰ μεγάλη ἀλήθεια, ὅτι τὸ μυστικὸν τὸν ἐπιχειρηματία δὲν εἶναι πῶς δὲν θὰ ἀνακινώσει τίς περιπτώσεις πού συνάντησε, πῶς τίς ἀντιμετώπισε, καί ποιές ἀποδόσεις πέτυχε ἢ πῶς νά μαθαίνει παρόμοια περιστατικά πού ἔτυχαν σὲ συναδέλφους του, ἀλλὰ πῶς, μὲ τὴν ὀργάνωση πού κάθε τόσο ἔχει ὑποχρέωση καί δυνατότητα νά τὴν ἐξελίσσει (καμμιά ὀργάνωση δὲν εἶναι μόνιμη καί γιὰ καμμιά ὀργάνωση δὲν ὑπάρχει συνταγή) θὰ κατορθώνει νά καλυτερεύει ἀνάλογα τίς προηγούμενές του ἀποδόσεις καί ἔτσι ν' ἀντέχει τὸν ἀπαράιτητο γιὰ κάθε πρόοδο ἀνταγωνισμό, τὸν εὐλογό ἐννοεῖται πάντοτε. Τὸ ἴδιο, ἄλλωστε, μᾶς συμβουλεύουν, ὅπως ἀκούσαμε πρῖν, καί οἱ Ἀμερικανοὶ βιομήχανοι, συσταίνοντας νά μὴν κλείνομε τίς πόρτες μας.

Δυστυχῶς μιὰ τέτοια χρησιμώτατη συνήθεια δὲν ἐφαρμόζεται ἀκόμη σὲ μᾶς, ἀπὸ κακὴ πιδὸν πολὺ ἐκτίμηση τοῦ πραγματικοῦ ἀτομικοῦ καί κλαδικοῦ συμφέροντος. Τὰ τελευταῖα χρόνια ἔχουν κατασκευασθεῖ ἀπὸ Ἑλληνικοῦ ὀργανισμοῦ ἓνας σημαντικὸς γιὰ τὴ χώρα μας ἀριθμὸς ἀπὸ πολὺ ἐνδιαφέροντα μεγάλα ἔργα καί οὔτε μιὰ δημοσίαι ἀνακίνωσις, ἂν δὲν γελιέμαι, ἔχει γίνεῖ, πού νά περιλαβᾶναι τίς τόσες ἐνδιαφέρουσες περιπτώσεις πού ἀσφαλῶς θὰ ἔχουν συναντήσει καί τίς τόσες ἀξιοπρόσεκτες λύσεις καί ἀποδόσεις πού θὰ ἔχουν πετύχει.

Εἶναι πραγματικά λυπηρὸ ὅτι τὰ τόσα προσόντα καί τίς τόσες ἐπιτυχίες τοῦ Ἑλλήνα δομικοῦ, ὁ ὁποῖος πρὸς μεγάλο, καί δικό του καί ἔθνικὸ ἀκόμα ἔπαινο, ἔφθασε σήμερα νά κατορθώνει ν' ἀντιμετωπίζει καί νά συναγωνίζεται μ' ἐπιτυχία καί ἔξω ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα ἀκόμη, ξένους πολύχρονους, πολὺπειρους καί πολὺ πιδὸν ἰσχυροῦς οικονομικά ὀργανισμοῦς, εἶναι λέγω λυπηρὸ ὅλα αὐτά, πού κλείνουν τὴν πλάστιγγα σοβαρὰ ὑπὲρ αὐτοῦ, νά μένουν θαμμένα καί ἄγνωστα, ἀπὸ λόγους κακῶς ἐννοουμένης συναγωνιστικῆς φοβίας ἢ, ἔστω ἀδικαιολόγητης ἐπαγγελματικῆς μετριοφροσύνης.

Τὸ χειρότερο εἶναι ὅτι, ἀντίθετα ἀπὸ ὅτι ἐφαρμόζεται στὴ δική τους χώρα, κάτι παρόμοιο φαίνεται πῶς ἔγινε καί ἀπὸ ξένες ἐπιχειρήσεις πού ἐργάσθησαν τὸν τόπο μας· πράγματι, ὅταν πρῖν ἀπὸ μερικὰ χρόνια ἐτόλμησε τὸ Τ.Ε.Ε. νά ζητήσει πληροφορίες κάπως λεπτομερέστερες γιὰ τὰ μεγάλα ἔργα πού κατασκεύασαν ἀπολογιστικά Ἰταλικοὶ Οἶκοι στὸ Λάδωνα, Ἄγρα, καί ἄλλοῦ, μὲ χρήματα πού διάθεσε τὸ Ἑλληνικὸ Δημόσιο ἀπὸ τίς πολεμικῆς ἐπανορθώσεις, καί γιὰ τὰ ὁποῖα ἔργα ὑπῆρχαν βásiμες πληροφορίες ὅτι εἶχαν κοστῖσει ὑπερβολικά, ἢ ἀπάντησις ἦταν ὅτι ἀδυνατοῦν νά ἱκανοποιήσουν ἓνα τέτοιο αἶτημα, γιὰ τὰ θέματα πού ἔθιγε ἀποτελοῦσαν τάχα μυστικὸν τῶν κατασκευαστῶν ἢ κάτι παρόμοιο. Καί τὸ ζήτημα σταμάτησε ἔως ἐκεῖ. Θὰ ἦταν μιὰ ἰδιαίτερη εὐχαρίστησις καί ἱκανοποιήσις νομίζω ὅλων ὅσοι τιμᾶνε τούτῃ τὴν ὁμιλία ἂν, κατὰ τὴ μέλλουσα νά ἐπακολουθήσει συζήτηση ἀκούονταν τυχὸν συμπληρωματικῆς πληροφορίας, καί διαψεύσεις ἀκόμα,

σχετικά με αυτό το περιστατικό, το όχι και πολύ επαινετικό για τη δομική μας υπόσταση.

Κατά υπάρχουσες πληροφορίες τα κέρδη των Ίταλικών εταιρειών έφθασαν σε 40—50%: αν αυτό είναι αλήθεια, τα μισά λεπτά της αποζημιώσεως έμειναν στα χέρια των Ίταλών κατασκευαστών, όπως και στο ίδιο το Ίταλικό Κράτος, το οποίο, όπως λέγεται, συμμετείχε κι' αυτό κατά κάποιο ποσοστό στα αντίστοιχα κέρδη (μία τέτοια συμμετοχή του Κράτους, απόλυτα άλλωστε δικαιολογημένη την πρωτοεφάρμοσε μετά τον α' παγκόσμιο πόλεμο ή Γερμανία).

'Απ' όλα αυτά που ανάφερα ως τώρα για τις υπηρεσίες κόστους καταλαβαίνει ο καθένας ότι για να ανταποκριθούν με έπιτυχία στο μεγάλο προορισμό τους πρέπει να διαθέτουν όχι μόνο τεχνικά αλλά και οικονομικά (λογιστικοεμπορικά) στελέχη, έπιστημονικά καταρτισμένα.

Και εδώ θα δικαιολογώταν ίσως μια σχετική με τους δομικούς υπαλλήλους παρέκβασις: "Έχομε ανάγκη από δομικούς οικονομικούς και δεν θα ήταν νομίζω πολύ αν ζητούσαμε από τη 'Ανωτάτη Βιομηχανική Σχολή με την πανθομολογούμενη θαυμάσια δράση της και με την έμπρακτη απόδειξη που έχει δώσει ως τώρα ότι έχει συνειδητοποιήσει στο άκέραιο τις πραγματικές ανάγκες της πράξης, ν' αποφάσιζε να προσθέσει κοντά στ' άλλα κέντρα της οικονομικής εκπαίδευσέως που λειτουργούν και ένα ακόμα, το Κέντρο δομικής οικονομικής. Μάλιστα κι' ένα σύντομο σεμινάριο της ΕΛΚΕΠΑ θα βοηθούσε σχετικά.

Και μόνον, αν με μια τέτοια πρωτοβουλία, κατορθωνόταν να θεσπισθεί και να καθιερωθεί ένα ένιαίο δομικό λογιστικό πλάνο, ή έξυπνη ρέτησις θα ήταν κίολας σημαντική.

Στη σειρά εκδόσεων του άλλοτε 'Υπουργείου 'Ανοικοδομήσεων (άριθμός Β3 και Β4) υπάρχει από το 1947 ένα τέτοιο πρότυπο, σαν πρότασις, ωστόσο δίχως καμμιά ως τώρα ενέργεια από μέρους των αρμοδίων.

'Ο προορισμός του λογιστικού πλάνου είναι ωστόσο ευρύτερος απ' ότι ίσως νομίζουν πολλοί: όχι μόνον οι ίδιες οι επιχειρήσεις αλλά και το Κράτος θα βοηθηθεί με αυτούς σημαντικά στον εύκολο έφοριακό έλεγχο των βιβλίων τους, αφού όλα θα έχουν συνταχθεί πάνω στην ίδια βάση.

3. Έργατης

Το κυριώτερο στοιχείο στη διαμόρφωση του κόστους ξαίρομε όλοι, ότι είναι ο έργατης χεριών και οι αποδόσεις του (τα έργατικά), καθώς και εκείνες του μεγάλου και απαραίτητου πιά συντρόφου του, του μηχανήματος, στις σοβαρές βέβαια παραγωγές.

Γενικά για τον έργατη, όχι μόνο χεριών αλλά και πνεύματος ο δυτικός κόσμος μεταπολεμικά έχει κηρύξει μια πραγματική και απόλυτα δικαιολογημένη σταυροφορία με κύρια άφορμή την αύξηση της παραγωγικότητας.

Κατά τις νεώτερες αντιλήψεις περι έργατη, πρωταρχική σημασία για μια συγχρονισμένη μεταχείρισή του αποτελούν:

Ὁ σεβασμὸς τῆς ἀξιοπρεπείας καὶ τῶν δικαιωμάτων του, ἀτομικῶν καὶ συνδικαλιστικῶν, μὲ ἀντίστοιχη βέβαια ἀπαίτηση καὶ τοῦ ἐργοδότη του.

Ἡ ἀποφυγὴ ψυχικῶν τραυματισμῶν του.

Ἡ διευκόλυνσις τῆς ἐργασίας του μὲ ἀνάλογη ἐκπαίδευση καὶ μόρφωση (λ.χ. γιὰ τὸν ἐργάτη χειρῶν ἐξοικονόμησις κινήσεων, ἔντεχνη χρησιμοποίησις καταλλήλων ἐργαλείων καὶ ὀργάνων κ.λ.π.).

Ἡ ἀπονομὴ δίκαιης, ἠθικῆς καὶ ὑλικῆς, ἀμοιβῆς, μὲ ἐφαρμογὴ μιᾶς προσεκτικῆς πολιτικῆς αὐξήσεώς της.

Ἡ συχὴ ἐπαφὴ κάθε προϊστάμενου μὲ τοὺς ἀμέσως ὑφισταμένους του καὶ ἡ ἀνταλλαγὴ γνωμῶν μαζύ τους γιὰ ζητήματα ποὺ γεννιοῦνται καθημερινὰ στὴν ὑπηρεσία· ἡ πείρα ἔχει δεῖξει πὼς παρόμοιες ἐπαφές καὶ ἀνταλλαγές γνωμῶν καθὼς καὶ προτάσεις προσωπικοῦ (τὸ γνωστὸ κουτὶ προτάσεων) ποὺ τὸ συναντᾶμε τὰ τελευταῖα χρόνια καὶ στὴν Ἑλλάδα) συχνά, 99 φορές στὶς ἑκατὸ περιλαμβάνουν κάτι χρήσιμο, ἀκόμα καὶ γιατί μ' αὐτὲς δίνεται εὐκαιρία νὰ ξεπετάγονται φυσικὰ ταλέντα, ἐμπορικά, ὀργανωτικά, τεχνικά καὶ ἄλλα.

Τέλος πρωταρχικὴ σημασία γιὰ τὸν ἐργάτη ἔχει ἡ φροντίδα γιὰ τὸν ἴδιο τὸν ἐργάτη καὶ γιὰ τὴν οἰκογένειά του (κανονικὴ διαβίωσις στὸ γραφεῖο, στὸ ἐργοστάσιο ἢ στὸ ἐργοτάξιο, μέτρα γιὰ ἀποφυγὴ ἀτυχημάτων, ἐργατικὰ κατοικίαι, ὑγιεινὴ περίθαλψις, πρῶτες βοήθειες, ἀσφάλειες κατὰ κινδύνων, ἀσφάλισις τῶν γηρατειῶν κ.λ.π.).

Σ' ὅλα αὐτὰ τὰ ζητήματα τὴν πρωτοβουλία καὶ γενικὴ ἐποπτεία τὴν ἔχει, βέβαια, τὸ Κράτος· ὥστόσο πρέπει νὰ κατανοηθεῖ ἀπ' ὅλους, καὶ ἐντελῶς ἰδιαίτερα ἀπὸ τοὺς τεχνικοὺς μὲ τὴ στενὴ ἐπαγγελματικὴ ἐπαφὴ καὶ ζωὴ ποὺ κάνουν μὲ τοὺς ἐργάτες, ὅτι ἡ ἀντιμετώπισις τοῦ ἐργάτη, ἀπὸ κάθε ἐπιχείρησις καὶ κάθε προϊστάμενο, ὄχι σὰν ἐργάτη ἀλλὰ σὰν συνεργάτη ἀποτελεῖ γενικὸ αἶτημα τῆς ἐποχῆς· ἄλλοῦ, καὶ ἀπὸ προπολεμικά, ὑπῆρχαν ἐργοστάσια ἀλλὰ καὶ ἐργοτάξια, καὶ μάλιστα ὄχι μεγάλης χρονικῆς διαρκείας, στὰ ὁποῖα συναντοῦσε κανεὶς κάθε μέσο ἀνέσεως καὶ ψυχαγωγίας τοῦ ἐργάτη μετὰ τὴ σκληρὴ δουλειά του, ἀπὸ τὴν καλὴ του τροφὴ καὶ τὸν ἀνετο ὕπνο, ὡς τὸ ντοῦς του, τὶς ὥραϊες αἴθουσες συσσιτίου καὶ ἐντευκτηρίου, τὶς μορφωτικὲς διαλέξεις, τὸ ραδιόφωνο, τὸν κινηματογράφο, τὴ μικρὴ βιβλιοθήκη κ.ἄ.

Μεταπολεμικὰ τὰ ζητήματα αὐτὰ Κοινωνικῆς Προνοίας τοῦ ἐργάτη ἄρχισαν μάλιστα νὰ ρυθμίζονται σὲ κάθε ἐπιχείρησις χωριστά, ὄχι πιά ἀπὸ τὸν ἐργοδότη μοναχό του ἀλλὰ ἀπὸ μιὰ εἰδικὴ μικτὴ ἐπιτροπὴ, σὰ συμβουλευτικὸ τῆς διευθύνσεως σῶμα, ποὺ ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀντιπροσώπους τοῦ ἐργοδότη, τῶν ὑπαλλήλων καὶ τῶν ἐργατῶν.

Ἐδῶ στὴν Ἑλλάδα, τουλάχιστον σ' ὅτι ἀφορᾷ τὸ Δομικὸ κλάδο, δὲν εἴμαστε καὶ πολὺ μαθημένοι νὰ ἐφαρμόζομε τέτοιες πολυτέλειες καὶ σπατάλες, μὰ καὶ ὁ ἀσταμάτητος ὑπερβολικὸς συναγωνισμὸς ποὺ διακρίνει τὶς δημοπρασίεσ μας ἔχει σχεδὸν ἐξαφανίσει στοὺς προϋπολογισμοὺς τὸ ποσοστὸ γενικῶν ἐξόδων· ὥστόσο τὸ ποσοστὸ αὐτὸ ἄλλοῦ ἰδιαίτερα προσέχεται, σταθμίζεται καὶ

μέσο το δυνατόν μεγαλύτερη ακρίβεια υπολογίζεται. Είναι καιρός και σε μᾶς νὰ ἐπέμβει πιά τὸ Κράτος καὶ νὰ ζητάει στὶς προσφορὲς ἰδιαιτέρη ἀνά-λυση τοῦ ποσοστοῦ γενικῶν ἐξόδων μὲ χωριστὰ ὑπολογισμένα τὰ ἐξοδα συν-θέσεως καὶ ἀποσυνθέσεως τῶν ἐγκαταστάσεων κ.λ.π.

Ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖο ὁ δομικὸς ἐργάτης χειρῶν παρέχει τὴν ἐργασία του ὁμαδικά, σὰ μέλος ἑνὸς συνεργείου καὶ ὄχι ἀτομικά, ὅπως στὶς ἄλλες βιομηχανίες, δημιουργεῖ καὶ μιὰν ἄλλη ἰδιορρυθμία τοῦ δομικοῦ ἐπαγγέλματος, σχετικὴ αὐτὴ μὲ τὴ δίκαιη ἐργατικὴ ἀμοιβή, δίκαιη καὶ γιὰ τὰ δύο μέρη. Ἔτσι τὸ σύστημα ἀμοιβῆς μὲ βάση τὴν ἀπόδοση κάθε ἐργάτη χωριστὰ ἢ τὸ χρόνο ἐργασίας του (τὸ μεροκάματο), πού εἰρωνικὸς τὸ λένε ἄλλοῦ καὶ σύστημα ἀποδόσεως παρουσίας, θεωροῦνται πιά ἀντιπαραγωγικὰ καὶ ξεπερασμένα. Σὰν καλύτερο σύστημα ἔχει βρεῖ σήμερα πλατύτερη διάδοση (στὴν Εὐρῶπῃ περισσότερο, στὴν Ἀμερικὴ λιγώ-τερο· ἐκεῖ ἐφαρμόζουν ἀκόμη σὲ μεγάλη ἀναλογία καὶ τὴ χρονικὴ ἀμοιβή) τὸ σύστημα ἀμοιβῆς κάθε ἐργάτη χωριστὰ μὲ βάση τὴν ἀπό-δοση ὁλόκληρου τοῦ συνεργείου.

Ἀπὸ μακροχρόνιες στατιστικὲς παρατηρήσεις ἔχει προκύψει ὅτι μὲ τὸ τελευταῖο αὐτὸ σύστημα (στὴ δυτικὴ Γερμανία ἔχει καθιερωθεῖ γενικὰ μὲ βάση κρατικὲς διατάξεις καὶ ἐφαρμόζεται ἀκόμη καὶ στὴν Ἀνατολικὴ Ζώνη παρὰ τὸ ὅτι ἀπαιτεῖ ἰδιαιτέρη παρακολούθηση καὶ γραφικὴ ἐργασία ὄχι λίγη) πολλὲς ἀποδόσεις ἐργασίας ἔχουν φθάσει καὶ μέχρι 70 % κάτω ἀπὸ τὶς ἀποδόσεις τῶν ἐπισήμων ἀναλύσεων τιμῶν, γιὰ μερικὰ κουνύλια καὶ μέχρι 100 %. Οἱ πιὸ πάνω ἀριθμοὶ εἶναι φανερὸ ὅτι ἐπιβάλλουν νὰ μελετηθεῖ τὸ σύστημα αὐτὸ ἰδιαιτέρα καὶ ἀπὸ ἐμᾶς.

Ἔννοεῖται ὅτι λέγοντας ἐδῶ ἀπόδοσις δὲν ἔννοοῦμε τὸ ξεθέωμα τοῦ ἐργάτη ἀλλὰ τὴν ἐπιστημονικὴ ἔννοια πού τῆς δίνει ἡ ἀρχὴ τοῦ ὀρθοῦ λόγου πού ἀκούσαμε στὴν ἀρχὴ «ἀπόδοσις δίχως ὑπερκόπωση».

Ἐπίσης πρέπει ἀκόμη νὰ τονισθεῖ ὅτι τὰ συστήματα ἀμοιβῆς μὲ βάση τὴν ἀπόδοση συνεργείου δὲν ἔχουν τίποτα νὰ κάνουν μὲ τὶς γνωστὲς ὑπερ-γολαβίες, ἀνεξάρτητα πού κι' αὐτές, παρὰ τὸ ὅτι ἐπίσημα ἀπαγορεύονται στὴ κατασκευὴ τῶν δημοσίων μας ἔργων, συντελοῦν ἀπὸ κάθε ἄποψη πολὺ περισσότερο στὴν αὐξησὴ τῆς παραγωγικότητος τῆς δομικῆς ἐργασίας ἀπὸ τὴ χρονικὴ ἀμοιβή, ἢ ὅποια, ἰδίως στὰ ἔργα ὑπαίθρου μὲ τὶς μεγάλες ἐκτά-σεις τους καὶ τὴ δύσκολη ἐπίβλεψη, ἰσοδυναμεῖ συχνὰ μὲ οἰκονομικὴ κατα-στροφή.

Σ' ὅλες τὶς βιομηχανίες καὶ ἐντελῶς ἰδιαιτέρα προκειμένου γιὰ τὰ ἐργο-τάξια μὲ τὶς ἐξαιρετικὰ δύσκολες συνθῆκες ἐργασίας πού γνωρίσαμε προηγου-μένως, ἀποφασιστικὴ σημασία γιὰ μιὰ ὑψηλὴ Παραγωγικότητα ἔχει καὶ ἡ ἐκλογή καὶ τοποθέτησις στὰ διάφορα συνεργεῖα κατ' ἀλλήλων ἐργοδη-γῶν αὐτοί, βρισκόμενοι πάντοτε πάνω στὴν ἐργασία, ἔχουν τὴν ἐπίβλεψη, καθοδήγησιν, διεύθυνσιν καὶ ἄμεση εὐθύνη γιὰ ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν ἐξέλιξή της, ἀπὸ ἄποψη τεχνικὴ καὶ οἰκονομικὴ ἀλλὰ, κατὰ ἴσιο βαθμὸ, καὶ ἀπὸ ἄποψη μετα-χειρίσεως τῶν ἐργατῶν τους, γιὰ τοὺς ὁποίους κοντὰ στ' ἄλλα, ἀποτελοῦν

και τὸ συνδετικό τους κρίκο μὲ τὸν ἐργοδότη γιὰ ὅλα τους τὰ ζητήματα, σὰν ἓνα εἶδος φυσικῶν προστατῶν τους.

Ὁ ἐργάτης χειρῶν, σὰν ἔμφυχος ὀργανισμὸς ποὺ εἶναι καὶ μὲ τὴ μικρὴ του μὀρφωση καὶ τὶς ὄχι εὐχάριστες, τὶς περισσότερες φορές, συνθήκες, κάτω ἀπὸ τὶς ὁποῖες ζεῖ, ἀντιδρᾷ σὲ πολλὲς ἐξωτερικεύσεις του κατὰ παρόμοιο σχεδὸν τρόπο μὲ τὸ μικρὸ παιδὶ (δυσκολία κατανοήσεως, πείσμα, φέμα, ζήλεια, καχυποψία, κολακεία, εὐκολη παρεξήγησις τῆς στάσεώς σου καὶ τῶν αἰσθημάτων σου ἀπέναντί του, διάθεσις ἐξεγέρσεως γιὰ τὸ παραμικρὸ καὶ ὄχι σπάνια καὶ αἰσθήματα μίσους κατὰ τῶν προϊσταμένων του).

Ἰκανότης λοιπόν, ὄχι μόνο τεχνικὴ καὶ οἰκονομικὴ ἀλλὰ καὶ σχετικὴ μὲ τὴν ἐπαφὴ καὶ μεταχείριση τοῦ ἐργάτη σὰν ἀνθρώπου καὶ συνεργάτη, ἀποτελοῦν ἀπαραίτητα ἐφόδια ποὺ πρέπει νὰ ζητᾶμε ἀπὸ τὸν ἐργοδηγὸ.

Εἶναι φανερὸ πὼς γιὰ τέτοιες ιδιότητες δὲν ἀρκεῖ πιά ἡ πρακτικὴ ἀσκησις, ὅσο καὶ μακροχρόνια κι' ἂν εἶναι, οὔτε τὰ τυχὸν ἔμφυτα προσόντα, ἀλλὰ χρειάζεται καὶ ἀνάλογη ἐκπαίδευσις καὶ μὀρφωσις, τεχνικὴ καὶ οἰκονομικὴ, καθὼς καὶ σχετικὴ μὲ τὴ φυσιολογία καὶ ψυχολογία τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ ἐπιτροπὴ Ἀμερικανῶν Διοικητῶν Ἐπιχειρήσεων, ποὺ ἀνάφερα πρὶν, στὴν ἐκθέσὴ της στοὺς Εὐρωπαίους συναδέλφους, μιλώντας γιὰ τοὺς ἐργοδηγούς, τονίζει τὸν ἰδιαιτέρου προορισμὸ τους σὰ συνδέσμων μεταξὺ διευθύνσεως καὶ ἐργατῶν καὶ συσταίνει νὰ τοὺς κατατάσσομε καὶ νὰ τοὺς διαβαθμίζομε ὄχι μέσα στὸ ἐργατικὸ προσωπικὸ ἀλλὰ στὰ στελέχη τῆς ἐπιχειρήσεως καὶ νὰ τοὺς μορφώνομε, ἔτσι ποὺ νὰ βαρύνει περισσότερο ἢ ἰδιότης τους σὰν ἀρχηγῶν παρὰ ἡ ἰκανότης τους σὰν κατασκευαστῶν.

4. Μηχάνημα

Στὴ δομικὴ ἐκτὸς βέβαια ὅταν πρόκειται γιὰ μεγάλα ἐργοτάξια, ὅπου ὄχι σπάνια, συναντᾶμε στὴν ὑπαιθρο συγκροτήματα μηχανημάτων ποὺ θυμίζουν ὀλόκληρα ἐργοστάσια, ἡ ἐφαρμογὴ μηχανικῆς ἐνεργείας (ὁ αὐτοματισμὸς) δὲν ἔχει, οὔτε εἶναι ἀνάγκη νὰ ἔχει, μεγάλη ἔκταση· κι' αὐτὸ γιὰ δύο λόγους :

α) Διότι, γιὰ τὴ φύση τῆς δομικῆς ἐργασίας, σὲ πολλοὺς τομεῖς της, ὅταν ὁ χρόνος δὲν μᾶς βιάζει, ἡ ἐργασία χειρῶν προσφέρεται καὶ ποιοτικὰ καλύτερη καὶ οἰκονομικὰ συμφερότερη.

β) Γιατὶ μὲ τὴν ἰδιορρυθμίαν τοῦ δομικοῦ ἐπαγγέλματος σπάνια ὑπάρχει συνεχὴς ἀπασχόλησις ποὺ νὰ δικαιολογεῖ σοβαρὴ ἐπένδυση χρηματικῶν κεφαλαίων σὲ μηχανικὸ ἐξοπλισμὸ.

Γιὰ θεραπείαν στὴν τελευταία αὐτὴν περίπτωσι, ἔχει ἐφαρμοσθεῖ κι' ἀπὸ τὸ δικὸ μας τὸ Κράτος τὸ σύστημα νὰ διατηρεῖ, αὐτὸ πιά, μόνιμο πάρκο δομικῶν μηχανημάτων, τὰ ὁποῖα νὰ τὰ μισθώνει σ' ὅσους κατασκευαστὰς ἔχουν ἀνάγκη· πρόκειται γιὰ ἓνα καλὸ σύστημα ποὺ συμφέρει καὶ τοὺς κατασκευαστὰς καὶ τὸ Κράτος, ἀρκεῖ νὰ μὴ ἐπαναληφθοῦν λάθη σὰν κι' ἐκεῖνα τῆς πρώτης μεταπολεμικῆς περιόδου, ποὺ ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά τὸ Κράτος, παρὰ τὶς

αδιάκοπες προειδοποιήσεις και διαφωνίες τῆς ἀρμοδίας τότε ἐντολοδόχου ἐταιρείας δὲν ἔννοοῦσε νὰ διατηρεῖ στὶς ἀποθήκες του ἕνα ἄρκετο ἀριθμὸ ἀνταλλακτικῶν ποῦ ἦταν ἀπαραίτητος γιὰ τὶς συνεχεῖς ἐπισκευές καὶ συντηρήσεις καὶ ποῦ ἀπὸ τὴν ἄλλη ὄχι λίγοι ἐργολάβοι, παρὰ τὸ ὅτι ἐπλήρωναν στὸ Κράτος ὑπερβολικὰ μισθώματα, ἄφιναν ἀπὸ ἔλλειψη Προγραμματισμοῦ τὰ μηχανήματα τοὺς ἄρκετο χρονικὸ διάστημα σὲ ἀκίνησια, ἀλλὰ οὔτε ἱκανοὺς χειριστὰς εἶχαν οὔτε δικά τοὺς κατάλληλα συνεργεῖα ἐπισκευῆς καὶ συντηρήσεως διάθεταν, συχνὰ μάλιστα παράβλεπαν ἐντελῶς καὶ τὴ σκοπιμότητά τοὺς.

Ἄκόμη καὶ γιὰ σῶμα εἰδικῶν χειριστῶν εἶχε γίνῃ τότε πρότασις ποῦ, ἂν δὲν γελιέμαι, οὔτε καὶ σήμερα ἔχει πραγματοποιηθεῖ.

Πρὶν τελειώσωμε μὲ τὸ μηχανήμα θάπρεπε νὰ ἐπιστηθεῖ ἡ προσοχὴ τοῦ Κράτους σ' ἕνα ἀντιπαραγωγικὸ μέτρο ποῦ ἐφαρμόζει τὰ μεταπολεμικὰ χρόνια στὶς δημοπρασίες του, ζητώντας στὶς προκηρύξεις χρησιμοποίησις μηχανημάτων σ' ὅλα σχεδὸν τὰ ἐργοτάξια, ἀδιάφορο ἂν εἶναι μεγάλα, μεσαῖα ἢ καὶ μικρὰ ἀκόμα. Αὐξάνοντας κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο τὴ δομικὴ Παραγωγικότητα (ζήτημα πολὺ ἀμφίβολο κί' αὐτὸ γιὰ πολλὰ ἀπὸ τὰ μεσαῖα καὶ ἰδίως γιὰ τὰ μικρὰ ἐργοτάξια) πρέπει νὰ μὴν ξεχνᾶμε ὅτι συχνὰ ἐλαττώνομε τὴν πολὺ πιδὸ ἀξιοπρόσεκτε Γενικὴ τοῦ Κράτους παραγωγικότητα, μὲ τὴν ἀνεργία ποῦ ἐνισχύομε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο στοὺς κατοίκους τῆς ὑπαίθρου. Ὑπάρχουν πράγματι ὀρισμένες ἄγρονες ἀπὸ ἀγροτικὴ ἀποψη ἐποχῆς τοῦ ἔτους, περιφέρειες καὶ περιστάσεις ποῦ ὀλόκληρος ὁ ἀγροτικὸς μας πληθυσμὸς παραμένει ἀνεργος, ἐνῶ θὰ ἦταν κατάλληλος καὶ συμφερτικὸς (παραγωγικὸς) γιὰ ὀρισμένες ἀπλῆς δομικὲς ἐργασίες, ὅπως εἶναι π.χ. ὄχι λίγες στὴν ὀδοποιΐα, στὰ ἔργα ἐγγείου βελτιώσεως κλπ. κλπ.

Ὅταν οἱ τελευταῖες στατιστικὲς μας μιᾶνε γιὰ 2 ἑκατομ. ἀπόρους δηλ. ὅτι τὰ 25 % τοῦ πληθυσμοῦ, ζοῦν μὲ εἰσόδημα κάτω ἀπὸ 6 δραχ. τὴν ἡμέρα παρόμοιες μιμήσεις αὐτοματισμοῦ ἀπὸ ἄλλες χῶρες πολλῆς ἀπὸ τὶς ὁποῖες μάλιστα ἔχουν λύσει πιά τὸ πρόβλημα τῆς πλήρους ἀπασχολήσεως (ἀνεργία=0), φέρνουν τὸ ἀντίθετο ἀποτέλεσμα ἀπὸ κείνο ποῦ ἐπιδιώκομε.

Β'. ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΔΟΜΙΚΟΣ — ΕΡΓΟΔΟΤΗΣ

Προκειμένου νὰ ἐξετάσω τὸ Κράτος σὰ δομικὸν ἐργοδοτὴ δὲν θὰ ἀσχοληθῶ οὔτε μὲ τὴν διάρθρωσι καὶ τὴν ἐπιβαλλομένη ἀναδιοργάνωσι καὶ συντονισμό τῶν σκορπισμένων στὰ διάφορα Ὑπουργεῖα τεχνικῶν τοὺς ὑπηρεσιῶν, οὔτε μὲ τὴ γενικώτερη Δομικὴ Πολιτικὴ του καὶ τὸν ἀπαραίτητο περιοδικὸ προγραμματισμὸ τῆς σὲ σειρά ἐκτελέσεως καὶ ἐνημερότητα χρηματοδοτήσεως δομικῶν ἔργων. Καὶ τὰ δυὸ εἶναι ζητήματα, ποῦ ἀσφαλῶς κί' αὐτὰ ἐπιηρεάζουν, καὶ σὲ σημαντικὸ μάλιστα βαθμὸ, τὴ δομικὴ Παραγωγικότητα καὶ πρέπει νὰ μελετηθοῦν μὲ βάση κί' αὐτὰ τὶς ἀρχές τῆς ὀρθολογισμένης ὀργανώσεως· ὅμως ξεφεύγουν ἀπὸ τὸ σημερινὸ θέμα μας, τὸ ὁποῖο εἶναι στενότερο. Τὸ μόνο ποῦ θὰ ἤμποροῦσε ν' ἀναφερθεῖ ἐδῶ σύντομα, προτοῦ μποῦμε στὸν κοστολογικὸ ρόλο τοῦ Κράτους, θὰ ἦταν μερικὲς βασικὲς ὑποχρεώσεις του ἀναφορικὰ μὲ τὸ δομικὸ τομέα.

Καί πριν άπ' όλα, γιά τόν Προγραμματισμό του τόν σχετικό μέ τούς κατασκευαστάς, δέν πρέπει νά ξεχνάμε ότι τò Κράτος, κάθε Κράτος, έχει έπιτακτική ανάγκη όλων τών οργανωμένων δομικών επιχειρήσεων, μικρών, μεσαίων και μεγάλων και ότι μέσα στο δομικό του προγραμματισμό πρέπει νά περιλαμβάνει και τή διατήρηση στή ζωή τουλάχιστον τών μεγάλων άπ' αυτές, αυτών που έχει ιδιαίτερη ανάγκη γιά τά μεγάλα, τά σοβαρά έργα του. Η πολιτική ν' αναθέτομε κατασκευές δομικών έργων στο Στρατό ή νά καλούμε κάθε τόσο ξένους γιά νά μάς κατασκευάσουν τά μεγάλα δομικά έργα είναι σφαλερή άπό κάθε άποψη· ύπάρχει τρόπος νά κερδίζομε τις γνώσεις και τήν πείρα τών ξένων, όμως καλώντας τους όχι σαν επιχειρηματίες αλλά σά δασκάλους και οργανωτάς· έτσι κοντά στά άλλα ή πείρα άπό αυτά τά έργα μένει στον τόπο πλουτίζοντας τήν άτομική και κλαδική πείρα μας.

Είναι άλήθεια ότι κάποια έναρξίς παρόμοιου δομικού προγραμματισμού είχε γίνει στήν άρχή (στο 1948) μέ μιá αξιόπαινη κρατική πρωτοβουλία, δηλαδή μέ μιá διαφοροποίηση στά έργολαβικά πτυχία, συγκεκριμένα μέ τήν καθιέρωση του πτυχίου έταιρειών Ε' τάξεως. Ώστόσο, ó προγραμματισμός εκείνος έμεινε στή μέση μέ άποτέλεσμα ότι άπό τις 70 περίπου έταιρείες Ε' τάξεως του 1948, σήμερα άπόμειναν 8-10 τò πολύ, άπό κάθε άποψη συγχρονισμένες άλλά κι' αυτές παλεύουσες γιά τήν έπιβίωσή τους ανάμεσα σέ χίλιες δύο δυσκολίες, γιά τήν εξιστόρηση τών όποιων δέν θ' άρκοϋσε μιá όλόκληρη ιδιαίτερη διάλεξις. Τò ζήτημα είναι έξαιρετικά σοβαρό, ιδιαίτερα σήμερα που, όπως μαθαίνομε, πραγματικά οι Γερμανοί ξανάρχονται, συνοδευόμενοι μάλιστα, κατά τελευταίες πληροφορίες, και άπό Ίάπωνες τούτη τή φορά.

Κρατικός λοιπόν προγραμματισμός σχετικά μέ τή διατήρηση και καρποφόρα σταδιοδρομία τών ικανών δομικών μας επιχειρήσεων καθώς και δίκαιη κατανομή τών μεγάλων έργων μεταξύ τών σοβαρωτέρων άπ' αυτές ώστε νά ύπάρχει συνεχής άπασχόλησις τους άποτελεί βασική έπίσης προϋπόθεση γιά τήν αύξηση τής δομικής Παραγωγικότητας.

Και μιá και μιλάμε γιά Προγραμματισμό δέν θά έπρεπε νά μένει δίχως τήν έξαιρετική προσοχή που τής αξίζει, μιá τελευταία ιδιωτική κίνησις· έννοώ τήν ίδρυση τής Έλληνικής Έταιρείας Προγραμματισμού. Παρά τήν κάπως άνεξήγητα έπιφυλακτική ύποδοχή που φαίνεται πώς συνάντησε εκ μέρους του έπίσημου Κράτους ή ίδρυσις αυτή, έχομε κάθε δικαίωμα, χάρη στά πρόσωπα που τήν ίδρυσαν νά περιμένομε μιá γρήγορη ώθηση και αξιοπρόσεκτη συμβολή στο όλο ζήτημα του Προγραμματισμού τής χώρας, στή μορφή ένός άνεπίσημου αλλά ουσιαστικού συμβουλευτικού του Κράτους όργάνου, δίχως βέβαια καμμιά άνάμιξη της σέ πολιτικές ή άλλες άρμοδιότητες.

Μιá δεύτερη ύποχρέωσις του Κράτους είναι νά προσέξει τόν ταχύτερον έφοδιασμό τών κατασκευαστών μέ κατάλληλα εκπαιδευμένους και μορφωμένους έργοδηγούς καθώς και του έαυτου του μέ αντίστοιχους έπιστάτες, που έπίσης του λείπουν. Ο δομικός κλάδος δέν έχει τόση ανάγκη άπό ύπομηχανικούς (μιá γνώμη που αντιπροσωπεύεται άπό τις υπηρεσίες νο-

μίζω), ίσως δὲν ἔχει καὶ καθόλου, ἀφοῦ τὴν ἀπασχόλησή τους, στὴν πράξη, ἔτσι κι' ἄλλιῶς τὴν κάνουν, πρέπει νὰ τὴν κάνουν, γιὰ δικό τους πρὸ παντὸς ὄφελος, οἱ νεώτεροι διπλωματοῦχοι μηχανικοί, τὰ πρῶτα χρόνια μετὰ τὴν ἀποφοίτησή τους ἀπὸ τὰ Πολυτεχνεῖα.

Ὁ κάποιος ἀρριβισμὸς ποὺ παρατηρεῖται τὰ τελευταῖα χρόνια στοὺς νεωτέρους συναδέλφους καὶ ποὺ ὀφείλεται στὴν ἀδικαιολόγητη δίψα τῆς ἐποχῆς γιὰ ὅσο τὸ δυνατόν ὑψηλότερες ἀμοιβές καὶ ἰδιαίτερα γιὰ τοὺς ἀποφοίτους τοῦ δικοῦ μας Πολυτεχνείου καὶ σὲ μιὰ ὑπερβολικὴ θεωρητικὴ μόρφωση ποὺ τοὺς δίνεται καὶ ποὺ τοὺς σηκώνει τὰ μυαλά, ὅπως κάθε «ἐπαγωγὸς» θεωρία πρέπει νὰ κατευνασθεῖ. Οἱ μηχανικοὶ προορίζονται πρὸ παντὸς γιὰ τὴν πράξη· ἐκεῖνοι ποὺ θὰ ἐνδιαφερθοῦν γιὰ τὸ ἀνέβασμά τους στὰ ἀνώτερα σκαλιὰ τῆς ἐπιστήμης θὰ ξεπεταχθοῦν μόνοι τους, ἀργότερα, μετὰ τὴν ἀποφοίτησή τους ἀπὸ τὸ Πολυτεχνεῖο, ἀρκεῖ νὰ ἔχουν ἀπὸ τὴ Σχολὴ τ' ἀπαραιτήτα πρῶτα στοιχεῖα (τὶς βάσεις).

Τὸ ζήτημα εἶναι σχετικὸ καὶ μὲ ἓνα πράγματι ἀπογοητευτικὸ φαινόμενο, τοῦ τελευταίου καιροῦ· ἐννοῶ τὴν ἀπροθυμίαν τῶν νεωτέρων μηχανικῶν μας νὰ ὑπηρετήσουν στὸ Κράτος, στὶς τεχνικὲς του ὑπηρεσίες.

Θὰ ἀπέβαινε νομίζω καὶ γιὰ τὸ δικό τους καλὸ, δηλαδὴ γιὰ τὴν ἀπόκτηση πείρας, ἂν βρισκόταν κάποια ἀναγκαστικὴ λύση σχετικὴ μὲ ὑποχρεωτικὴ λ.χ. πολιτικὴ θητεία τους γιὰ δύο χρόνια τουλάχιστον (μὲ βάση βέβαια ἓνα λογικὸ μισθολόγιο) ἀντὶ τῆς σημερινῆς στρατιωτικῆς, ἔστω καὶ μὲ κάποια κατανομὴ ἀνάλογη μὲ τὶς ἀνάγκες τῶν δύο αὐτῶν τομέων.

Ἀπὸ ἀποψη Παραγωγικότητος τὸ κενὸ ποὺ παρουσιάζουν τὸ Κέντρο καὶ τὰ ἐπαρχιακὰ γραφεῖα Δημοσίων Ἔργων στὸ σημερινὸ δομικὸ ὄργανισμὸ ἐπιβάλλεται νὰ συμπληρωθεῖ τὸ ταχύτερο μὲ κάθε μέσο.

Σχετικὰ μὲ τοὺς ὑπομηχανικοὺς ὑπάρχει μιὰ τελευταία πληροφορία ὅτι ἀποφασίστηκε κιόλας ἡ ἴδρυσις δύο Σχολῶν Ὑπομηχανικῶν, μιὰ στὴν Ἀθήνα καὶ μιὰ στὴ Θεσσαλονίκη, μὲ σκοπὸ τὴν κατάρτιση ἐκπαιδευτικῶν στελεχῶν γιὰ τὶς σχολές ἐργοδηγῶν. Ἄν καὶ δὲν νομίζω πὼς φρέσκοι ἀπόφοιτοι ὁποιασδήποτε Σχολῆς θὰ μπορούσε νὰ ἦταν οἱ καταλληλότεροισα διδακτικὸ προσωπικὸ καὶ μάλιστα γιὰ μαθήματα πρακτικοῦ πιὸ πολὺ περιεχομένου, πρέπει ὥστόσο νὰ περιμένουμε τὸ σχετικὸ νομοσχέδιο καὶ τὴν εἰσηγητικὴν του ἔκθεση γιὰ νὰ πάρουμε περισσότερες πληροφορίες καὶ λεπτομέρειες.

Μιλώντας γιὰ ἐκπαίδευση δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ παραλείψω νὰ εἰπῶ ὅτι ἀνάμεσα στοὺς τεχνικοὺς κλάδους ποὺ ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ συνεχῆ παρακολούθηση τῶν ἀδιάκοπα προτεινομένων ἀπὸ τὴν ἐπιστῆμη καὶ πράξη μεθόδων τεχνικῆς κατασκευῆς καὶ οἰκονομικῆς ἐκμεταλλεύσεως, ὁ κλάδος ὁ δομικὸς κατέχει πρῶτεύουσα θέση.

Μιὰ τέτοια ἀνάγκη τὴν ἱκανοποιεῖ ὅπως ξαίρομε ἢ κατὰ περιόδους μετεκπαίδευσις τῶν δομικῶν μηχανικῶν. Ἄλλοῦ κάθε χρόνο σχεδόν, τὴν ἐποχὴ τῶν θερινῶν διακοπῶν γίνονται ὑποχρεωτικὰ ἀπὸ τὸ Κράτος μετεκπαιδευτικὰ

κούρσα (σεμινάρια) στα Πολυτεχνεία τους· τα σεμινάρια αυτά τα επισκέπτονται θεληματικά οι ιδιώται αλλά και οι δήμοσιοι υπάλληλοι υποχρεωτικά, παίρνουν-τας ειδική άδεια.

Σε μās μάλιστα για τούς τελευταίους αυτούς, πρέπει να μελετηθεί και τó ζήτημα περιοδικών αποστολών τους στο έξωτερικό για παρακολούθηση έκτελουμένων εκεί μεγάλων έργων κ.λ.π.

Μοναδική παρηγοριά σ' όλ' αυτά τὰ εκπαιδευτικά ζητήματα απομένει ó σημερινός ύπουργός Παιδείας και συνάδελφός μας, ó όποίος με τήν εύθυκρυσία που τόν διακρίνει, τις συχνές συσκέψεις που κάνει και τις γνώμες που ζητεί από τούς άλλους τεχνικούς, προσωπικά και σωματειακά, έδειξε ότι ξαίρει τί ζητάει και ότι είναι αποφασισμένος να δώσει ένα τέλος στη σημερινή άκαταστασία, για να μην είπω άναρχία τής τεχνικής μας εκπαίδευσέως, τής σκορπισμένης, κοντά στα άλλα, από άποψη έποπτείας, και σε 3-4 άν δέν γελιέμαι 'Υπουργεία.

Μιά τρίτη ύποχρέωσις του Κράτους για λόγους γενικώτερης παρακολούθησεως τής δομικής Παραγωγικότητας αποτελεί και ή τακτική δημοσιεύσις στατιστικών αποτελεσμάτων και συγκρίσεων, σχετικών με τή δομική κίνηση του τόπου.

Σε άλλες χώρες παρακολουθούνται και δημοσιεύονται συστηματικά τέτοιες αναλυτικές στατιστικές για τήν προοδευτική αξία τών δομικών έργων που δημοπρατούνται και τελειώνουν κάθε μήνα, για τόν αριθμό τών εργατών που άπασχολήθηκαν σ' αυτά, για τὰ χρηματικά ποσά που τούς πληρώθηκαν κ.λ.π., άκόμα και για τήν παραγωγή ή εισαγωγή από τó έξωτερικό και κατανάλωση δομικών υλικών, τήν εισαγωγή δομικών μηχανημάτων, κατανάλωση ίπποδυνάμεως κ.λ.π. Έδω, έκτός από μια στατιστική γενικής μορφής που κρατιέται για τὰ ιδιωτικά οικοδομικά έργα από τήν ύπηρεσία Οίκισμού, και αυτή όχι άρτια, δέν έχομε άλλο στατιστικό στοιχείο για τόν μεγάλο τομέα τών δομικών έργων. Έστόσο, με μίαν άνάλογη προσπάθεια τής ύπηρεσίας Δημοσίων Έργων θα μπορούσε ή καινούργια «Γενική Στατιστική 'Υπηρεσία του Κράτους» να καλύψει τó στατιστικό αυτό κενό· τὰ τεχνικά και οικονομικά μας περιοδικά στους στατιστικούς πίνακες δέν ξεχωρίζουν, δέν τούς δίνονται τὰ στοιχεία για να ξεχωρίσουν, τόν τόσο μεγάλης έκτάσεως και σημασίας τομέα τών δημοσίων δομικών έργων· τόν περιλαβαίνουν μέσα στις γενικές κρατικές έπενδύσεις ή στόν... Οίκισμό!

Και τώρα ως έξετάσαμε τó ρόλο του Κράτους σχετικά με τήν έπιστημονική Κοστολόγηση.

Για να ολοκληρωθεί ή αύξησης τής δομικής Παραγωγικότητας δέν φθάνει, όπως είδαμε, έφαρμογή έπιστημονικής όργανώσεως και Κοστολογήσεως μόνον από τούς κατασκευαστάς· χρειάζεται και από τήν άλλη μεριά, τή μεριά του εργοδότη, του άφανέρωτου αυτού συνεργάτη, να τηρηθούν αντίστοιχα όρθολογισμένες μέθοδοι.

Και πριν άπ' όλα ó φάκελλος δημοπρασίας του εργοδότη πρέπει να είναι όλο κληρωμένος από τήν άποψη τής τεχνικής και οίκο-

νομικής μελέτης του έργου· έκτος που ένας ἄρτιος φάκελλος δημοπρασίας εξασφαλίζει την δίκαιη κρίση ανάμεσα στις προσφορές που θα υποβληθούν, μόνον έτσι θα κατορθώσει κάθε επιχείρησις που θα δώσει την προσφορά της να πλησιάσει για μιὰ πρώτη προσέγγιση ὅσο μπορεί περισσότερο την πραγματικότητα που θ' ἀντιμετωπίσει πάνω στην κατασκευή.

Αὐτὰ ἰσχύουν για ὄλους τοὺς ἐργοδότες, δηλαδή τοὺς ἀρχιτέκτονες καὶ μηχανικούς τους· ὅμως ἰδιαίτερα ἐπιβάλλεται νὰ ἐφαρμόζονται ὅταν ἐργοδοτὴς εἶναι τὸ Δημόσιον, οἱ Δήμοι καὶ τὰ διάφορα Ν.Π.Δ.Δ. που ἀντιπροσωπεύουν καὶ τὴ μεγαλύτερη καὶ σοβαρότερη δομικὴ κίνηση. Εἶναι κι' αὐτοὶ ὄλοι ὑποχρεωμένοι νὰ εἶναι ἐπιστημονικὰ ὀργανωμένοι σὲ ἀνάλογο μὲ τοὺς κατασκευαστὰς τρόπο, δηλαδή μὲ τίς ἐνιαῖες συγγραφές τους ὑποχρεώσεων (γενικὲς καὶ τεχνικὲς), μὲ τὰ ἐνοποιημένα ἔντυπά τους, μὲ τίς ἔγκαιρες προκηρύξεις δημοπρασιῶν ὥστε νὰ δίνεται στοὺς κατασκευαστὰς ὁ ἀπαιτούμενος χρόνος για νὰ μελετοῦν τὸ ἔργο ριζικὰ καὶ μάλιστα νὰ ἐπισκέπτονται ἀκόμη καὶ τὴν τοποθεσίαν που θὰ ἰδρυθεῖ, ὥστε νὰ γνωρίσουν ἀπὸ κοντὰ τίς λεγόμενες εἰδικὲς συνθήκες, καὶ κυρίως, κυριώτατα μὲ ὀλοκληρωμένους καὶ σωστὲς μελέτες καὶ μὲ ἄρκετὸ σὲ ἀριθμὸ, κατάλληλο σὲ γνώση καὶ πείρα τεχνικὸ προσωπικὸ ἐπιβλέψως ἀνώτερο καὶ κατώτερο, ἀμειβόμενο ἀντίστοιχα μ' ἐκεῖνο τῶν κατασκευαστῶν, τοὺς ὁποίους τὸ προορίζομε νὰ ἐπιβλέπει. Νὰ μιὰ ἀκόμη ὑποχρέωσις τοῦ Κράτους μας, σχετικὴ καὶ αὐτὴ μὲ τὴν αὔξησι τῆς δομικῆς Παραγωγικότητος· τὸ ζήτημα τοῦ μισθολογίου τῶν τεχνικῶν του ὑπαλλήλων.

Ἀνεξάρτητα ἀπὸ τίς ἰδιορρυθμίεις στην ἀπασχόλησίν τους, που ὄλοι ἀκούσαμε πόσο σοβαρὲς εἶναι σὲ βάρος τους, εἶναι βασικὸ σφάλμα νὰ τοὺς κρίνομε μισθολογικὰ ὅπως τοὺς ὑπόλοιπους δημοσίους ὑπαλλήλους· ἡ θέσις τῶν τεχνικῶν εἶναι πιὸ κοντὰ στὴ στενωτέρή τους οἰκογένεια, στοὺς ἰδιῶτες κατασκευαστὰς καὶ μ' αὐτῶν τίς ἀμοιβές σὰ βάση πρέπει νὰ κανονισθοῦν ἀναλογικὰ καὶ οἱ δικὲς τους.

Ἀποβαίνει σὲ βλάβη τοῦ Κράτους, τῆς Γενικῆς του Παραγωγικότητος, νὰ ἀμειβονται οἱ τεχνικοὶ του μὲ τὸ μισθὸ σχεδὸν μισθὸ τῶν ἰδιωτῶν συναδέλφων τους ἀνάμεσα στοὺς ὁποίους ζοῦν καὶ μὲ τοὺς ὁποίους καθημερινὰ συνεργάζονται· εἶναι καὶ τὸ Κράτος ἐπιχείρησις καὶ ἡ μεγαλύτερη μάλιστα ἀπ' ὄλες τίς ἄλλες· πρέπει λοιπὸν αὐτὸ νὰ καταλαβαίνει τὸ πραγματικὸ συμφέρον του παρόμοια μ' ἐκεῖνες.

Σχετικὰ τῶρα μὲ τίς δομικὲς δημοπρασίεις, σὲ μᾶς στην Ἑλλάδα ἰσχύουν καὶ ἐφαρμόζονται περισσότεροι τοῦ ἐνὸς τρόποι, ἀναθέσεως, συστήματα μειοδοσίας καὶ μέθοδοι δημοπρασίας, ἀνάλογα μὲ τὴ χρηματικὴ ἀξία τοῦ ἔργου καὶ τίς ἰδιαίτερες του συνθήκες. Ἐκεῖνο που ἔχει σημασίαν σ' ὄλους αὐτοὺς τοὺς τρόπους, τὰ συστήματα καὶ τίς μεθόδους εἶναι νὰ δίνεται σ' ὅσους θὰ πάρουν μέρος στὴ δημοπρασίαν ἡ δυνατότης, ὅπως εἶπα καὶ πρὶν, νὰ μελετοῦν τὸ ἔργο καὶ νὰ κρίνουν τὴν περίπτωσιν που θ' ἀντιμετωπίσουν ὅσο εἶναι δυνατόν πιστώτερα καὶ μὲ ὅση εἶναι δυνατόν μεγαλύτερη ἀκρίβεια. Ἐκτὸς ἀπ' αὐτὸ πρέπει ν' ἐξασφαλίζεται καὶ κάποια εὐκολὴ καὶ δίκαιη κρίσις μεταξὺ τῶν διαφόρων προσφορῶν.

Τὰ μέσα γιὰ νὰ πετύχομε καὶ τὰ δυὸ αὐτὰ κύρια χαρακτηριστικὰ κάθε δημοπρασίας εἶναι πρὸ παντὸς τὸ σύστημα μειοδοσίας νὰ εἶναι τέτοιο ὥστε νὰ μὴν προκρίνεται ἐκεῖνος πού δίνει τὴ φθηνότερη τιμὴ ἀλλὰ τὴ συμφερότερη γιὰ τὸν ἐργοδότη καὶ γιὰ τὸ ἴδιο τὸ ἔργο, δηλαδὴ νὰ ὑπάρχουν κι' ἄλλα κριτήρια ἀπὸ τὰ ὁποῖα ν' ἀποδεικνύεται ὅτι κάθε ἕνας πού πήρε μέρος στὴ δημοπρασία μελέτησε κατὰ βάθος τὴν περίπτωσιν καὶ σύμφωνα μὲ τὴ μελέτη τοῦ αὐτῆ δικαιολογεῖ τὴν προσφορά του, συνυποβάλλοντας κοντὰ στὰ ἄλλα καὶ ἀνάλυσιν ἀξίας ἔργου κατὰ κατηγορίες καὶ φορεῖς ἐξόδων.

Πρόκειται γιὰ ἕνα νεώτερο ἀποδεικτικὸ στοιχεῖο πού ἐπίσης ἀπὸ τὸ 1947 ἔχει συστηθεῖ σὰν πρότασις μὲ τοὺς ἀριθμοὺς Β3 καὶ Β4 τῆς σειρᾶς ἐκδόσεων τοῦ Ὑπουργείου Ἀνοικοδομήσεως πού ἀνάφερα πρὶν χωρὶς δυστυχῶς νὰ ἔχει δοθεῖ καὶ σ' αὐτὸ καμμιά συνέχεια ἀπὸ τοὺς ἀρμοδίους. Εἶναι ἕνα στοιχεῖο μὲ τὸ ὁποῖο ὁ καλόπιστος ἐργολάβος παίρνει μιὰ ζωντανώτερη εἰκόνα ἀπὸ τὴν πραγματικότητα τοῦ ἔργου, ἐνῶ ἐξ ἄλλου προκειμένου γιὰ τὸν κακόπιστο (ἀδιάφορο ἢ ἀπὸ πρόθεσιν ἢ ὄχι) βάζομε ἕνα γερὸ φραγμὸ στὴν ὀρεξὴ τοῦ νὰ μειοδοτήσῃ ὑπερβολικά. Ἐξ ἄλλου μὲ τὸ στοιχεῖο αὐτὸ καὶ ἡ ἀρχὴ πού θὰ κρίνει τὴν προσφορά, χάριν σὲ μιὰ προσεκτικὴ ἀντιπαραβολὴ αὐτῶν τῶν διαφορῶν ζωντανωτέρων εἰκόνων πού εἶπα, εἶναι σὲ θέσιν νὰ ἐλέγξει εὐκολώτερα καὶ νὰ κρίνει δικαιότερα τὶς διάφορες προσφορὰς, μὲ τὴ βοήθειαν καὶ τοῦ Προγράμματος Ἐργασίας, τὸ ὁποῖο ὁπωσδήποτε πρέπει πάντοτε νὰ συνυποβάλλεται ἀπὸ κάθε ἐργολάβου στὴν προσφορά του.

Ἀνεξάρτητα μὲ τὶς δύο περιπτώσεις πού σᾶς ἀνάφερα, εἶναι γενικὰ λυπηρὸ ὅτι, μὲ ὁποιαδήποτε καλὴ διάθεσιν καὶ θέλησιν κι' ἂν ὀπλισθεῖ κανένας, δύσκολα θὰ δικαιολογήσῃ ὀρισμένες χαρακτηριστικὰ καθυστερήσεις πού διαπιστώνονται στὰ ζητήματα τῶν δημοσίων μας ἔργων ἀπὸ τὴν ἀποψη τῆς Παραγωγικότητος. Θὰ ἄρκεσθῶ σὲ τρία μόνο χαρακτηριστικὰ παραδείγματα ἀπὸ τὰ πολλὰ πού θὰ μπορούσε ν' ἀπαριθμήσῃ κανεὶς :

Πέρασαν πάνω ἀπὸ 5 χρόνια ἀφότου ὑποβλήθηκε ἀπὸ τὶς ἐργολαβικὰς ὀργανώσεις καὶ ἀπὸ τὸ Τεχνικὸ Ἐπιμελητήριον τῆς Ἑλλάδος σχέδιον Νόμου γιὰ τὸ συγχρονισμὸ τῶν ἐνιαίων τρόπων μελέτης, δημοπρατήσεως, κατασκευῆς καὶ ἐλέγχου δημοσίων ἔργων, ἕνα πρότυπον πρωταρχικὸν καὶ ἀπαραίτητον γιὰ τὴν αὐξηση τῆς δομικῆς Παραγωγικότητος.

Ἐ λοιπὸν, ἀκόμη δὲν ὑπάρχει κρατικὴ ἀπόφασις, ἀπὸ ὑπατιότητα, ὅχι τόσο τῆς τεχνικῆς ὑπηρεσίας τοῦ Ὑπουργείου, ὅσο χάριν στὶς γνωστὰς νομοτεχνικὰς κι' ἄλλας παρεκκλίσεις, συζητήσεις καὶ ἀναβλητικότητες.

Ἐπίσης σχετικὰ μὲ τὶς μελέτας τῶν ἔργων, πού ἡ πληρότητά τους συμβάλλει κι' αὐτὴ σὲ μέγιστον βαθμὸν γιὰ τὴν αὐξηση τῆς δομικῆς Παραγωγικότητος καὶ οἱ ὁποῖες ἀπαιτοῦν καὶ πολὺ καὶ ἐμπειροκαὶ καλοπληρωνόμενον προσωπικόν, τὸ Κράτος μόλις ἐδῶ καὶ δυὸ μῆνες πήρε τὴν ἀπόφασιν, ὕστερα ἀπὸ 20 περίπου χρόνια (γιὰ νὰ περιορισθῶ μόνον στὴ μεταπολεμικὴ ἐποχὴ), συστάσεις τῶν ἀρμοδίων ὑπηρεσιῶν καὶ αἰτήσεις τῶν κατασκευαστῶν, νὰ τὶς ἀναθέτει, τουλάχιστον τὶς σοβαρώτερες, σὲ ἰδιωτικὰ γραφεῖα.

Ὡς σήμερα σπάνια ἀποκτᾶμε μελέτες δημοσίου πού νά εἶναι ὀλοκληρωμένες· κι' αὐτὸ ἀπὸ ἔλλειψη πρὸ παντὸς τοῦ ἀπαιτουμένου χρόνου.

Τέλος, μόλις πρὸ δύο ἐπίσης περίπου μηνῶν, καὶ εἶναι καὶ τοῦτο πρὸς τιμὴν τοῦ σημερινοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Δημοσίων Ἔργων πού εἰσάκουσε τὶς σχετικές εἰσηγήσεις τῆς Ὑπηρεσίας, ἔγινε κι' ἓνα δεύτερο βῆμα, πού κι' αὐτὸ πρόκειται νά συντελέσει στὴν αὔξηση τῆς δομικῆς μας Παραγωγικότητος· ἐνοῶν τὴν ἀπαγόρευση στὶς δημόσιες ὑπηρεσίες νά κατασκευάζουν ἔργα ἀπ' εὐθείας καὶ ἔτσι νά εἶναι οἱ ἴδιες ἐλέγχουσες καὶ ἐλεγχόμενες.

Καὶ τὰ τρία αὐτὰ ἀπὸ μέρους τοῦ Κράτους περιστατικὰ πού ἀνάφερα, μαζί με τὴν ἀπαρχή (ἐδῶ καὶ δυὸ περίπου χρόνια) ἀναθέσεως τῆς κατασκευῆς δημοσίων ἔργων καὶ στὸ Στρατό, τὸν πληθωρισμὸ ἐργολαβικῶν πτυχίων, τὸ Νόμο περὶ ἐνοποιήσεως τῶν ἐργολαβικῶν ὀργανώσεων πού ἐδῶ καὶ 25 περίπου χρόνια ὅλο καὶ συζητεῖται δίχως ἀποτέλεσμα, τὴν καθυστέρηση στὸ ἀπαραίτητο ξεσκόνισμα τῶν κατασκευαστῶν, ἀκόμη καὶ ἀπὸ ἠθικὴ ἀποψη (συμπεριφορὰ μέσα στὸν ἐργολαβικὸ κόσμον, ἀπέναντι τῶν ἐργοδοτῶν καὶ τῆς λοιπῆς κοινωνίας) τὴ χρονικὴ καθυστέρηση στὶς χορηγήσεις πιστώσεων πού ἔχει γίνεи πιά συνήθεια στὶς ἀρχές τοῦ χειμῶνα νά κοινοποιοῦνται χρηματικὰ ποσὰ τὰ ὁποῖα εἶναι ἀδύνατον ν' ἀπορροφηθοῦν στὰ χρονικὰ ὄρια πού ζητοῦνται κ.ἄ. καθὼς καὶ ἀπὸ μέρους τῶν ἐργολάβων μερικὲς τῶν τελευταίων καιρῶν πληθωρικὲς περιπτώσεις ὑπερβολικῶν ἐκπτώσεων μειοδοσίας μέχρι 20, 30 καὶ 40% ἀκόμη, δὲν εἶναι δευτερεύοντα ζητήματα οὔτε σὲ σημασία οὔτε σὲ συνέπειες ἀπὸ ἀποψη δομικῆς Παραγωγικότητος· ἀντίθετα ἔχουν συντελέσει καὶ συντελοῦν σημαντικὰ γιὰ τὴν εὐκόλη δυσφήμιση πού κάθε τόσο ἀντιμετωπίζει ὁ δομικὸς μας κόσμος στὴν ὑπόλοιπη κοινωνία, παρ' ὅλη τὴν τεράστια συμβολή του στὴν πρόοδο καὶ στὸ γενικὸ καλὸ τοῦ τόπου καὶ ἀντίθετα πρὸς ὅτι συμβαίνει σὲ ἄλλα μέρη, ὅπου κοινὴ εἶναι ἡ ἀναγνώρισις καὶ μεγάλη ἡ ὑπόληψις πού συναντᾶει καὶ ὅπου πολὺ ὑψηλότερα παρὰ σὲ μᾶς στέκεται ἡ κοινωνικὴ του στάθμη.

Προηγούμενες μίλησα γιὰ δημοπρασίες δημοσίων ἔργων· σχετικὰ ἀξίζει ἴσως νά ἀναφέρω ὅτι στὴν Ἑλλάδα δίνουμε μεγάλη ἔκταση καὶ σημασία—τὸν τελευταῖο καιρὸ εἶναι ἀλήθεια, ὄχι καὶ τόσο πολὺ— στὶς λεγόμενες ἐλεύθερες δημοπρασίες, ἐκεῖνες δηλαδὴ στὶς ὁποῖες μπορεῖ νά πάρει μέρος κάθε ἐργολάβος ἀρκεῖ νά ἔχει πτυχίον ἀνάλογης τάξης.

Ἄλλοῦ ὅπως λ.χ. στὴ Γερμανία οἱ ἐλεύθερες δημοπρασίες ἐπιτρέπονται μόνο σὲ ἐντελῶς ἐξαιρετικὲς περιπτώσεις· οἱ περισσότερες γίνονται μεταξὺ περιορισμένου ἀριθμοῦ ἐργολάβων, τοὺς ὁποῖους ἡ δημοπρατοῦσα ἀρχὴ τοὺς προσκαλεῖ κρίνοντάς τοὺς ἀξιους, ἀνάλογα μετὰ τὴν εἰδικότητα καὶ τὴν δυναμικότητά τοὺς σὲ χρηματικὰ κεφάλαια, σὲ ἐμπειρία στελέχη καὶ σὲ μηχανικὸ ἐξοπλισμὸ καθὼς καὶ μετὰ βῆσιν τὸ βαθμὸ ἐπιτυχίας ἀπὸ κάθε ἀποψη, τῶν ἔργων πού ἔχει ὁ καθένας ἐκτελέσει (αὐτὰ ἀποτελοῦν τὸ πραγματικὸ πτυχίον).

Μετὰ τὸ σύστημα αὐτὸ διευκολύνεται ταυτόχρονα καὶ ὁ ἀπαραίτητος δι-

καιος καταμερισμός τῶν ἔργων πού πρέπει νά γίνεται μεταξύ τῶν ἱκανῶν ἐργολάβων.

Σε ἄλλες χῶρες γίνεται ἐπίσης καί κάτι ἄλλο· προτοῦ γίνει ἡ δημοπρασία ὁ ἐργοδότης - Δημόσιον μπορεῖ νά καλέσει τίς ἐπιχειρήσεις πού διάλεξε γιά νά πάρουν μέρος σ' αὐτήν καί νά συζητήσῃ μὲ κάθε μιά τους χωριστὰ καί νά τήν συμβουλευθεῖ (χωρίς καμμιά βέβαια δέσμευση ἐκ μέρους του) σχετικὰ μὲ διάφορες τεχνικοοικονομικὲς λεπτομέρειες, πού θὰ συντελέσουν στοῦ νὰ κατασκευασθεῖ τὸ ἔργο τεχνικώτερα, οἰκονομικώτερα καί γρηγορώτερα, ἂν τὸ Πρόγραμμα πού κατάρτισε ἡ μελέτη τοῦ Δημοσίου μπορεῖ νὰ τηρηθεῖ ἢ ποιά μέτρα πρέπει νὰ παρθοῦν γιά νὰ κατορθωθεῖ ἡ συνέχισις τοῦ ἔργου καί τὸ χειμῶνα κ.λ.π. κ.λ.π., ὅλα δηλαδὴ τὰ ζητήματα ἐκτὸς ἀπὸ τὰ κοστολογικὰ πού θὰ τὰ ρυθμίσει ἀργότερα ὁ κάθε ἐργολάβος χωριστὰ στὴν προσφορά του.

Πρόκειται γιά μιὰ πολὺ πρακτικὴ καί χρήσιμη μέθοδο, ἡ ὁποία τίς περισσότερες φορές, ἂν ὄχι ὅλες, ἀποβαίνει σὲ ὄφελος τοῦ Κράτους, ἀφοῦ εἶναι φυσικὸ οἱ ἐργολάβοι νὰ ἔχουν μεγαλύτερη τεχνικοοικονομικὴ πείρα ἀπὸ τίς ὑπηρεσίες.

Ἐπίσης ἐκεῖ συχνὰ οἱ δημόσιες δημοπρασίες ἀφοροῦν μαζί μελέτη καί κατασκευὴ· ἔτσι κάθε προσφορά κρίνεται ἂν εἶναι ἡ συμφερότερη ἐπιστημονικὰ (τεχνικὰ καί κοστολογικὰ) ἀπὸ τὴν ἀποψη καί τῆς μελέτης.

Τέλος ἐκεῖ ἰσχύει εἰδικὴ διάταξις, ἡ ὁποία ἐπιτρέπει τὴν προτίμηση τῆς ἀναθέσεως τοῦ ἔργου σ' ἐκείνον τὸν ἐργολάβο πού τυχὸν ἐργάζεται στὴν ἴδια περιοχὴ τοῦ νέου ἔργου ἢ σὲ γειτονικὴ καί μπορεῖ ἐπομένως νὰ μεταφέρει τὰ συνεργεῖα καί τὰ μηχανήματά του, ὑπὸ εὐνοϊκώτερες συνθήκες στοῦ νέου ἔργο, νὰ δώσει δηλαδὴ συμφερότερη προσφορά.

Βλέπετε λοιπὸν πόση φροντίδα παίρνουν ἐκεῖ γιά νὰ πετύχουν τὴν συμφερότερη προσφορά μὲ μέτρα λογικὰ καί δίκαια καί ὄχι μὲ ἀπλὴ αὐξηση ἐκ μέρους τῶν ἐργολάβων τοῦ ποσοστοῦ μειοδοσίας ἢ μὲ μεταγενέστερη ἀπαίτηση ἐκ μέρους τῶν ὑπηρεσιῶν γιά αὐθαίρετη μείωση τῆς τιμῆς τῆς προσφοράς, ἢ μὲ κατασκευὴ τῶν ἔργων ἀπὸ τίς ἴδιες τίς ὑπηρεσίες ἢ ἀπὸ τὸν Στρατὸ κ.λ.π. πού ὅλα αὐτὰ σὲ τίποτα δὲν ὀφελοῦν· οἱ τελευταῖες στατιστικὲς μιᾶνε γιά καθυστέρηση κρατικῶν ἐπενδύσεων τοῦ 1958 σὲ ποσοστὸ γύρω στὰ 25% (600-650 ἑκατομ.), ἀρκετὸ μέρος τοῦ ὁποίου ἀντιπροσωπεύει καί ὁ δομικὸς τομεὺς.

III. ΔΟΜΙΚΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΙΣ

Δὲν θὰ ἐπιθυμοῦσα οὔτε ὁ χρόνος βοηθᾷ γιά νὰ ἐπεκταθῶ σὲ διάφορες δομικὲς προόδους τῶν τελευταίων ἐτῶν τεχνικὲς αὐτὴ τὴν φορὰ πού κι' αὐτὲς βέβαια συντελοῦν στὴν αὐξηση τῆς Παραγωγικότητος, ὅπως εἶναι λ.χ. τὰ προκατασκευασμένα ἀπὸ μπετὸν ἀρμὲ κομμάτια, ἢ εἰσαγωγή τοῦ ἀλουμινίου σὲ διάφορες κατασκευὲς καθὼς καί τόσες ἄλλες πρόοδοι πού ἄλλοῦ ἐφαρμόζονται ἀπὸ καιρὸ καί διευκολύνουν σημαντικὰ τὴν ταχύτητα τῆς κατασκευῆς καί τὴν ἐλάττωση τοῦ κόστους. Θὰ περιορισθῶ σὲ δυὸ λέξεις σχετικὰ

μέ ένα ακόμη θέμα, ὀργανώσεως καί αὐτό, μέ τή λεγόμενη δομική διερεύννηση ἢ ἀνίχνευση. Πρόκειται γιά τὸ ἑξῆς:

Τόσο ὁ Διευθυντής ὅσο καί τὰ ἀρμόδια στελέχη κάθε ἐπιχειρήσεως ἐργοστασίου ἢ ἐργοταξίου, εἶναι φυσικό, ἀπασχολημένοι ὅπως εἶναι μέ τὸν καθ' ἑαυτοῦ ρόλο του ὁ καθένας, νὰ μὴν ἠμποροῦν νὰ διαθέτουν καί τὸ χρόνο ποῦ χρειάζεται γιά νὰ παρακολουθοῦν λεπτομερειακὰ τὴν ὀργάνωση τῆς ὑπηρεσίας τους, ἂν δηλαδή αὐτὴ λειτουργεῖ ἢ ὄχι ὀρθολογικά, σύμφωνα μέ τὶς ἐπιστημονικές ἀρχές καί ἐπομένως ἂν χρειάζεται ἢ ὄχι καί ποῦ νὰ γίνουν μετατροπές, διορθώσεις ἢ καλυτερεύσεις καί ποιῆς.

Τὸ γεγονός αὐτό, ἀκόμα καί ἀπὸ προπολεμικά, ἀνάγκαζε μερικές βιομηχανίες, στὴν ἀρχὴ λίγες, νὰ προσλαβαίνουν, σὰ μόνιμους ὑπαλλήλους ἢ σὰν ἐκτάκτους κατ' ἀποκοπήν, ἰδιαίτερα ἔμπειρα ὀργανωτικά προοδευμένα πρόσωπα, στὰ ὁποῖα ἀνάθεταν τὴν ἀπασχόληση ποῦ προεῖπα.

Σιγὰ σιγὰ τὰ ἀποτελέσματα ποῦ ἀποκτήθηκαν ἀπὸ παρόμοιες διερευνήσεις καί οἱ καλές συνέπειές τους γιά τὶς βιομηχανίες ποῦ τὶς πρωτοεφάρμοσαν, ἔγιναν ἀφορμὴ νὰ διαδοθεῖ τὸ σύστημα τῆς διερευνήσεως σὲ τέτοιο βαθμό, ὥστε σήμερα νὰ ἔχει ἐξελιχθεῖ σὲ ἰδιαίτερη ἐπιστήμη, μέ τοὺς εἰδικούς πιά ἐρευνητὰς ἢ ἀνιχνευτὰς ὀργανώσεως.

Τὸν προορισμὸ τουςμποροῦμε νὰ τὸν παραλληλίσομε μέ τὸν προορισμὸ τοῦ γιατροῦ ἀκτινολόγου, ὁ ὁποῖος μέ τὴν ἐξέταση ποῦ κάνει καί τὶς εἰκόνες ποῦ ἀποκτίνει πάνω στὴν πλάκα, μᾶς δίνει τὴν ὑγιεινὴ κατάσταση ἐκείνου ποῦ ἐξέτασε καί καθορίζει, ἐντοπίζει τὰ τυχὸν ἀσθενῆ σημεῖα ποῦ ἔχουν ἀνάγκη θεραπείας.

Γενικά οἱ ἐρευνηταί, οἱ ὁποῖοι κατὰ νεώτερες ἀντιλήψεις πρέπει νὰ εἶναι πρόσωπα ἄσχετα μέ τὴν ἐπιχείρηση, εἶναι ἀνάγκη νὰ ἔχουν, ὅπως καταλαβαίνει κανεὶς, πολλαπλές γνώσεις, τεχνικές, ὀργανωτικές, οικονομικές, ἐμπορικές, φυσιολογίας, γενικῆς ψυχολογίας καί ψυχολογίας τοῦ ἀνθρώπου πάνω στὴν ἐργασία του (ψυχοτεχνικές) ἀνθρωπίνων σχέσεων, ἀρχῶν δικαίου, ἐργατικῆς νομοθεσίας, ὑγιεινῆς τῆς ἐργασίας, προλήψεως ἀτυχημάτων, στοιχείων κοινωνικῆς νομοθεσίας καί στατιστικῆς κ.λ.π. κ.λ.π.

Ἐκτὸς ἀπ' αὐτὸ ἔχουν κατανεμηθεῖ πιά καί σὲ εἰδικότητες κατὰ βιομηχανικούς κλάδους· μόνο στὴ Γερμανία τὸ σῶμα ἐρευνητῶν ἀριθμεῖ πάνω ἀπὸ 30.000 μέλη, ἀποφοίτους εἰδικῶν Σχολῶν μέ φοίτηση 2—3 ἐτῶν, ποῦ τὶς ἔχουν ἰδρῦσει καί τὶς συντηροῦν οἱ ἴδιες οἱ βιομηχανίες.

Ἐπὶ τὸν πόσον ἔχουν ἐνδιαφέρουσες λεπτομέρειες σχετικές μέ τοῦτο τὸ θέμα, οἱ ὁποῖες βέβαια δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀναλυθοῦν ἐδῶ.

Εἰδικὰ γιά τὰ δομικά ἐργοτάξια πρέπει μόνον νὰ εἰποῦμε ὅτι μιὰ τέτοια διερεύνησις κατανέμεται σὲ δύο στάδια:

α) Στὴν ἀπεικόνιση τοῦ ἐργοταξίου, ποῦ διαρκεῖ περίπου 8 ἡμέρες καί περιλαμβάνει:

Τὴν ἐξέταση τῶν λεπτομερειῶν τοῦ θέματος ποῦ ἔχει μπροστά του τὸ ἐργοτάξιο καί τῆς ἱστορίας του.

Τὸν τρόπο ποῦ ἔχει διαρρυθμισθεῖ τὸ ἐργοτάξιο καί συντεθεῖ ὁ μηχανι-

κός του εξοπλισμός καθώς και τὸ σύστημα ἐλέγχου πού ἐφαρμόζεται.

Τὴν σύνθεση, κατανομή καὶ τὶς ἀμοιβές τοῦ προσωπικοῦ.

Τὸ σύστημα καὶ τὴν ἔκταση ἀποθηκείσεως τῶν ὑλικῶν κατασκευῆς, λειτουργίας καὶ συντηρήσεως τῶν μηχανικῶν μέσων, τῶν ἐργαλείων καὶ τῶν ἀνταλλακτικῶν καὶ ἐξαρτημάτων.

Τὶς λεπτομέρειες ὡς τὶς ὁποῖες φθάνει ἡ οἰκονομικὴ καὶ τεχνικὴ λογιστικὴ πού ἐφαρμόζει τὸ ἐργοτάξιο.

Τὸ σύστημα πού ἐφαρμόζεται γιὰ τὴν διάρθρωση τῶν ὑπηρεσιῶν του, ἢ μεταξύ τους σύνδεσις καὶ ὑπηρεσιακὴ ἐπαφὴ, καθὼς καὶ γιὰ τὴν κοινωνικὴ πρόνοια καὶ γιὰ τὸ σύστημα προτάσεων ἐκ μέρους τοῦ προσωπικοῦ κ.λ.π. πού ἐφαρμόζεται.

Τὸ δεύτερο στάδιο ἀφορᾷ τὶς μελέτες χρόνου, δηλαδὴ τὶς μελέτες τῶν ἀποδόσεων στὰ διάφορα συνεργεῖα (μελέτες κινήσεων δὲν ἐφαρμόζονται πιά στὴ Δομικὴ ἀντίθετα πρὸς τὶς ὑπόλοιπες βιομηχανίες, ὅπου ἡ διάδοσις τῆς ἐφαρμογῆς τους εἶναι καὶ μεγάλη καὶ σκόπιμη).

Οἱ μελέτες χρόνου διαρκοῦν περίπου 14 ἡμέρες καὶ ἀφοροῦν τὴν ἀνάλυση κάθε εἶδους ἐργασίας στὰ διάφορα στάδια, φάσεις καὶ στοιχεῖα τῆς, ἀνάλογα μὲ τὸ βαθμὸ λεπτομερείας πού ζητᾶμε. Οἱ μελέτες αὐτὲς γίνονται, ὅπως ξαίρουν οἱ ἀπὸ μᾶς τεχνικοί, μὲ εἰδικὰ χρονόμετρα κι' ἄλλα ὄργανα καὶ ἐργαλεῖα πού ξεχωρίζουν τὸ χρόνο πραγματικῆς ἐργασίας ἀπὸ τὸ χρόνο πού χάνεται (τὶς ἀπώλειες).

Προκειμένου γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὶς ἰδικές μας δομικὲς συνθηκὲς, ἐργοδοτικὲς καὶ ἐργολαβικὲς, ἴσως νὰ θεωρεῖται ἀπὸ πολλοὺς, ὅτι τέτοιες λεπτομέρειες εἶναι πρόωρες· μὰ τέτοια γνώμη δὲν θὰ μὲ ἔβρισκε σύμφωνο· ἀντίθετα, νομίζω πὼς ἴσως ἀπὸ ἐκεῖ ἔπρεπε ν' ἀρχίσουμε, δηλαδὴ ἀπὸ τὴν ἐξέταση τοῦ κάθε ἀρρώστου μας ἐκ μέρους εἰδικῶν καὶ κατὰ προτίμηση ξένων ἀνιχνευτῶν, ἔστω κι' ἂν ὁ ἴδιος ὁ ἄρρωστος νομίζει πὼς εἶναι ὑγιής καὶ πὼς δὲν χρειάζεται γιαιτρός. Τόσο τὸ καλύτερο καὶ γι' αὐτὸν καὶ γιὰ τὴ χώρα ὁλόκληρη, ἂν καταλήξομε σὲ μιὰ παρόμοια ἐπιστημονικὴ διάγνωση.

Στὴν Ἰταλία, Κράτος πολὺ πιὸ πολὺ ἀπὸ μᾶς δομικὰ ὁργανωμένο, ἔχουν τοποθετήσῃ καὶ στὰ Ὑπουργεῖα τους ἀκόμη, καθὼς καὶ στοὺς ὁργανισμοὺς τους τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως, ἰδιῶτες τεχνικοὺς συμβούλους σὰν ἀνιχνευτὰς ὁργανώσεως, οἱ ὁποῖοι κάνουν ἀδέσμευτα τὶς ὑποδείξεις τους καὶ συχνὰ ὑπερασπίζοντας τὶς ἀπόψεις τους, ἔρχονται σ' ἀντίθεση καὶ μὲ τοὺς ἴδιους τοὺς ὑπουργούς.

IV. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΤΕΧΝΙΚΟΥ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΑΙ ΕΝΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

Κυρίες καὶ Κύριοι,

Μὲ ὅσα σᾶς ἐκούρασα προσπάθησα νὰ δώσω μιὰ ὅσο ἦταν δυνατόν σύντομη εἰκόνα.

1) Γιὰ τοὺς παράγοντας, τουλάχιστον τοὺς κυριωτέρους, πού μὲ τὴν

ὀρθολογισμένη ὀργάνωσή τους συμβάλλουν στήν αὔξηση τῆς δομικῆς Παραγωγικότητας, ἀτομικῆς, κλαδικῆς καί ἔθνικῆς καί

2) γιά μερικῆς ἀπό τίς κυριώτερες ἐλλείψεις καί καθυστερήσεις πού παρουσιάζει ἡ δική μας δομική κίνηση ἀπό τήν ἀποψη ἐπιστημονικῆς ὀργανώσεως.

Σχετικά μέ τή δεύτερη αὐτή διαπίστωση δέν θά ἤθελα ν' ἀφίσω στό ἀκροατήριό τήν ἐντύπωση ὅτι στήν Ἑλλάδα ἀποτελοῦμε καμμιά ἐξαιρετικά σοβαρή ἐξάφρηση.

Ἡ ἐφαρμογή τῶν ἀρχῶν καί κανόνων τῆς ἐπιστημονικῆς ὀργανώσεως στό δομικό κλάδο εἶναι παντοῦ δύσκολη, σημαντικά δυσκολώτερη ἀπό ὅτι στούς ἄλλους βιομηχανικούς κλάδους.

Σέ μιὰ ἄλλη ὁμιλία πού ἐγίνε τελευταία στό Παρίσι ἀπό τόν πολιτικό μηχανικό καί καθηγητή τῆς ἐκεῖ Σχολῆς Ἐπιστημονικῆς Ὀργανώσεως κ. Pierre Jung μέ θέμα τήν ἐπιστημονική ὀργάνωση τῆς δομικῆς ἐργασίας (ὀλόκληρη ἔχει μεταφρασθεῖ στό δελτίο τῆς Ἑνώσεως Ἑλλήνων Μηχανικῶν Ἐργοληπτῶν), ὁ ὁμιλητής, ἀφοῦ ἐξιστόρησε ἡ κυριολεκτικώτερα, διεκτραγώδησε καί αὐτὸς τίς πολλές δυσκολίες καί τίς μεγάλες διαφυγές πού παρουσιάζει ἡ δομική παραγωγική διαδικασία συγκριτικά μέ ὅλες τίς ἄλλες, ὁμολόγησε ὅτι ἡ γαλλική δομική ἐργασία εἶναι λιγώτερο αὐστηρῶς ὀργανωμένη ἀπό ὅτι σέ ἄλλες χώρες· πρόσθεσε ὅμως ὅτι αὐτὸ δέν τήν ἐμποδίζει νά παρουσιάζει πολυάριθμα παγκόσμια ρεκόρ στό δομικό στίβο· ἕνα γεγονός πού ὀφείλεται, ὅπως εἶπε, στό ὅτι μέσα στό γαλλικό χαρακτήρα εἶναι ἀναπτυγμένο τὸ αἶσθημα τῆς πρωτοβουλίας, μέ τήν ὁποία πρέπει πάντοτε νά συνδυάζομε τίς ἀρχές καί τοὺς κανόνες τῆς ἐπιστημονικῆς ὀργανώσεως καί νά συμπληρώνομε τὰ κενὰ μας σχετικά μέ αὐτή.

Νομίζω, πῶς κάτι τέτοιο θά μπορούσε ἄφοβα νά τὸ ἰσχυρισθεῖ κανένας καί νά τὸ ὑποστηρίξει καί γιά μᾶς τοὺς Ἕλληνες. Τήν πρωτοβουλία τήν ἔχομε καί ἐμεῖς στή φύση καί στό χαρακτήρα μας καί εἶναι καλή ὅταν τῆς κάνομε καλή χρήση. Ὅμως αὐτὸ δέν πρέπει νά μᾶς ἡσυχάζει καί νά εἴμαστε εὐχαριστημένοι πού σάν κι' ἐμᾶς εἶναι κι' ἄλλοι. Ἡ ἀδιάκοπη αὔξηση τῆς Παραγωγικότητας, εἶπαμε, εἶναι ἐπιτακτική.

Ἄς ἰδοῦμε λοιπὸν τί πρέπει νά γίνει, ὥστε ὁ δομικός μας κλάδος νά συγχρονισθεῖ ὅσο εἶναι δυνατόν περισσότερο, μέ τίς πιδὸ προοδευμένες ἀπὸ ἀποψη Παραγωγικότητας δομικῆς βιομηχανίας τῶν ἄλλων χωρῶν ἀλλὰ καί τῶν ὑπολοίπων βιομηχανικῶν κλάδων τῆς ἰδικῆς μας χώρας. Γιατί εἶναι πράγματι γεγονός ὅτι ἀρκετοὶ ἀπ' αὐτοὺς κατανόησαν τὰ καλά τῆς Παραγωγικότητας, πολὺ ἐγκαιρότερα ἀπὸ τοὺς δομικούς μας, σέ σημεῖο πού κιάλας νά ἔχουν γίνει γνωστῆς ἀξιοσημείωτες πρόοδοι σέ πολλοὺς ἀπ' αὐτοὺς, ἀλλὰ καί τῆς Γεωργίας ἰδιαίτερα.

Εἶναι φανερὸ πῶς γιά μιὰ τέτοια ἐξόρμηση σάν κι' ἐκείνη πού χρειάζεται νά ἐκδηλωθεῖ στό δομικό κλάδο σχετικά ὄχι μόνο μέ τίς δομικῆς ἐπιχειρήσεις ἀλλὰ καί μέ τὸ δομικὸ Κράτος, κανεὶς ἄλλος ὀργανισμὸς δέν μπορεῖ νά εἶναι πιδὸ ἀρμόδιος καί καταλληλότερος ἀπὸ τὸ Τεχνικὸ Ἐπιμελητήριό τῆς Ἑλλάδος.

Αυτό, με την πολύτιμη ενίσχυση του ΕΛΚΕΠΑ, είναι σε θέση και διαθέ-
 τει όλα τα μέσα, κεφάλαια και κεφάλαια, για να προκαλέσει, μια
 ώρα αρχίτερα, την προσοχή και το ενδιαφέρον που αξίζει (το τονίζω —που
 αξίζει!) να δώσουν και οι Έλληνες δομικοί ιδιώτες και δομικό Κράτος, στην
 Παραγωγικότητά τους και στην ανάγκη αδιάκοπης αύξησής της.

Και για το ποσό αξίζει θα μου επιτρέψετε, τελειώνοντας, να
 αναφέρω ένα παράδειγμα παρμένο από σύγκριση που έκανε η Γερμανική
 ομάδα «Δομική Βιομηχανία» ανάμεσα σε 38 αμερικανικά και 17 γερμανικά έργο-
 τάξια κατασκευής οδοστρωμάτων μπετόν-άρμε.

Πρόκειται για χαρακτηριστικό παράδειγμα, που έχει τόσο μεγαλύτερη
 σημασία, όσο γιατί αφορά σύγκριση ανάμεσα στις Ήνωμένες Πολιτείες τής
 Αμερικής και στην προπολεμική (1939) Γερμανία, γνωστής κι' αυτής σαν μιās
 από τις πρώτες τής Ευρώπης και από προπολεμικά άκμηση, για τον ύψηλο
 βαθμό δομικής Παραγωγικότητός της και μάλιστα στα οδοστρώματα μπε-
 τόν-άρμε.

Λοιπόν:

Η.Π.Α. με 84 κατά μέσον όρο εργάτες και με μέση δαπάνη 450.000
 μάρκα (περίπου 100.000 δολάρια) είχαν φθάσει σε μέση ωριαία απόδοση
 οδοστρώματος 145 τετρ. μέτρα.

Γερμανία με 240 κατά μέσον όρο εργάτες και με μέση δαπάνη 600.000
 μάρκα είχαν φθάσει σε μέση ωριαία απόδοση 85 τετρ. μέτρα. Δηλαδή σύγκρι-
 σεις εργασιακής παραγωγικότητας περίπου 1,70, Αμερική: 1 Γερμανία.

Όσο για την οικονομική παραγωγικότητα, αν υπολογίσουμε και τη
 διαφορά του μέσου ημερομισθίου μεταξύ των δύο χωρών, καθώς και τη δια-
 φορά τιμαρίθμου ζωής τους, βρίσκουμε αναλογία περίπου 1:1. Το συμπέρα-
 σμα που βγαίνει από τους πιο πάνω αριθμούς είναι ότι: Οί Αμερικανοί,
 πληρώνοντας μεγαλύτερα ημερομίσθια, ικανοποιώντας δηλαδή τους εργάτες
 τους περισσότερο, απασχολώντας λιγώτερα χρηματικά κεφάλαια και τελειώ-
 νοντας (παραδίνοντας) τα έργα τους γρηγορώτερα (σχεδόν στα 60% του
 χρόνου των Γερμανών) κατάφεραν να έχουν το αυτό σχεδόν κόστος με αυτούς.

Αυτό θα είπει Δομική Παραγωγικότης!